

Alsóvárosi Óvoda

OM 032742

✉ 2600. Vác, Vám u. 11.

☎/Fax: 06-27/317-092

E-mail: ovoda.alsovarosi@gmail.com

Az Alsóvárosi Óvoda Pedagógiai Programja

I. BEVEZETŐ

Az óvodai nevelés országos alapprogramja a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, Magyarország Alaptörvényének értékeit és Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve határozza meg az óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.

Óvodai nevelésünk pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból indultunk ki, hogy a gyermek – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Hirdetjük a gyermekközpontú, szeretetteljes, családias óvodai légkört, amelyben a gyermekeket egyéni képességeik szerint neveljük, fejlesztjük. Hangsúlyozzuk a gyermekek testi-lelki gondozását, az érzelmi biztonság megteremtését.

A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége s ebben óvodánk esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.

Óvodai nevelésünk a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére irányul, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

Pedagógiai programunk olyan életfeladat teljesítésére orientál, amelyben a gyermekek megtanulnak eligazodni a környezetükben, kommunikálni, tevékenykedni, együttműködni, magatartásformákat elsajátítani.

Mindezt jól szervezett tevékenységgel, nevelői segítséggel, a mindennapi élet feltételeivel és eszközeivel biztosítjuk.

Az intézmény mindhárom tagóvodájában programunk a gyermekek alapvető tevékenységére, a játékra, a mozgásra, a művészeti élménynyújtásra, a néphagyomány ápolására és a kommunikációra épít.

Nevelésünk tartalma kiterjed az egészséges életmód kialakítására; az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelésre; az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítására; valamint a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelésére.

Intézményünk sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését is végzi, ezért programunk készítésénél figyelembe vettük a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit is.

Programunk intézményünk osztatlan, részben osztott és homogén csoportjaiban egyaránt alkalmazható.

Pedagógiai programunk készítésénél a törvényesség érvényesüléséért az alábbiakat vettük figyelembe:

363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

2011. évi CXCV. tv. A nemzeti köznevelésről

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a nevelési-oktatási intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet

32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai neveléséről szóló irányelvek

Alapító Okirat

Intézmény belső szabályzatai

1. Az intézmény adatai

Az intézmény fenntartója:

Vác Város Önkormányzat Képviselőtestülete

Cím: 2600 Vác, Március 15. tér 11.

Intézmény neve:

Alsóvárosi Óvoda

Cím: 2600 Vác, Vám u. 11.

Telefonszám: 06 (27) 317-092

Intézményvezető neve: Lambekné Gál Gabriella

Tagintézményeinek neve, címe:

1. *Kertész úti Tagóvoda*

2600 Vác, Kertész u. 9.

Telefonszám: 06 (27) 310-804

Tagóvoda -vezető neve: Bakos Istvánné

2. *Kölcsey úti Tagóvoda*

2600 Vác, Kölcsey u. 4.

Telefonszáma: 06 (27) 311-202

Tagóvoda -vezető neve: Konorót Andrásné

3. *Vám utcai Tagóvoda*

2600 Vác, Vám út 11.

Telefonszám: 06 (27) 317-092

Tagóvoda -vezető neve: Fellingner Zsoltné

Alapító okirat száma: 244/2013. (IX. 19.)

A programot készítette az intézmény vezetője és az Alsóvárosi Óvoda nevelőtestülete.

2. Helyzetkép az óvodáról

Az Alsóvárosi Óvoda három tagóvodával rendelkező intézmény (Vám úti Tagóvoda, Kertész úti Tagóvoda, Kölcsey úti Tagóvoda), amely Vác Alsóváros területén 10-15 perces gyalogos távolságra helyezkedik el egymástól. Intézményünkben a csoportok száma 14, amelyek osztatlan, osztott és részben osztott szerkezetűek és 343 gyermek befogadását teszik lehetővé. Épületeink megfelelő komforttal rendelkeznek, vonzó, tiszta, esztétikus külső és belső környezetben fogadjuk a gyermekeket.

Az óvodák nyitva tartási ideje heti 52, 5 óra, amely a szülői igényeket kielégítik. Egy-egy óvodai csoportban két óvodapedagógus foglalkozik a gyermekekkel, és szakképzett dajka segíti munkájukat.

Intézményünk sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését is végzi, ebben egy fő gyógypedagógus látja el fejlesztésüket és négy fő pedagógiai asszisztens segíti nevelői munkánkat.

Alapelveink

Óvodai nevelésünk alapelveit az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján határozzuk meg.

Nevelési munkánk lehetővé teszi és segíti a

- gyermekek személyiségfejlődését,
- egyéni készségeik és képességeik kibontakozását,
- testi, lelki és értelmi fejlődését,
- ismereteik, jártasságaik,
- érzelmi, akarat tulajdonságaik,
- műveltségük,
- és életkori sajátosságaiknak megfelelő, tudatos fejlesztését.

Ezáltal kívánjuk megalapozni az erkölcsös, önálló életre és céljai elérésére képes, valamint a magán- és a köz érdekeit összeegyeztetni tudó emberek, felelős állampolgárok nevelését.

Nevelésünk egészét a tudás, az igazságosság, a rend, a szabadság, a méltányosság, a szolidaritás erkölcsi és szellemi értékei, az egyenlő bánásmód, a fenntartható fejlődés, az egészséges életmódra való nevelés határozza meg, egyetemlegesen szolgálva a közjót és mások jogait tiszteletben tartó egyéni célokat.

Pedagógia kultúránkat a differenciált egyéni bánásmódra törekvés, a gyermekek elfogadása, bizalom, szeretet, empátia és az életkornak megfelelő követelmények támasztása, a feladatok elvégzésének ellenőrzése, a gyermek fejlődését biztosító sokoldalú követelményekhez igazodó értékelés jellemzi.

Az óvodai nevelés és a nevelést kiegészítő pedagógiai szakszolgálatok igénybevétele térítésmentes.

Nevelésünk középpontjában a gyermek, pedagógus és a szülő áll, akinek jogai és kötelességei egységet alkotnak.

A nevelés-oktatás feladatát, a gyermek szülei, törvényes képviselői megosztják a köznevelési intézménnyel és a pedagógusokkal.

A közös tevékenység alapja a bizalom, óvodánk és pedagógusaink szakmai hitele.

Nevelő-oktató munkánk során az ismereteket, a vallási, világnézeti információkat tárgyilagosan, sokoldalúan közvetítjük a teljes nevelési-oktatási folyamatban, tiszteletben tartva a gyermek, a szülő, a pedagógus vallási, világnézeti meggyőződését. Lehetővé tesszük, hogy a gyermek egyházi jogi személy által szervezett hitoktatásban vehessen részt.

Nevelés-oktatásunk nyelve magyar.

Kiemelt feladatunk az iskolát megelőző kisgyermekkorai fejlesztés. A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális igényeinek figyelembe vétele, egyéni képességekhez igazodó legeredményesebb fejlődésük elősegítése, minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése.

Az óvodai nevelésünkben a megfogalmazott alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodunk:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről,
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor specifikus alakításáról,
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű-az életkornak és fejlettségnek megfelelő -tevékenységekről,
- a tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmak közvetítéséről
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről,
- az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről.

II. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

1. Gyermekképünk

Gyermekképünk az alapprogram alapján az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

Figyelembe vesszük, hogy a gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

Figyelembe vesszük, hogy a személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszünk, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem adunk helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

2. Óvodaképünk

Tiszteletben tartjuk, hogy az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Óvodánk a családi nevelés kiegészítőjeként, mint a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a gyermekek harmadik életévétől az iskolába lépéséig teremti meg és biztosítja pedagógiai tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével az óvodáskorú gyermekek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

Miközben intézményünk teljesíti funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), gyermekeinkben megteremtődnek a következő életszakaszba (kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Óvodai nevelésünk célja, hogy elősegítsük az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

Nevelési alapelveinket az alapprogram iránymutatása határozza meg. Ennek alapján a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi. Nevelésünk lehetővé teszi és segíti a gyermekek személyiségfejlődését, egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását. Az alkalmazott pedagógiai hatások igazodnak a gyermek személyiségéhez.

Alapelveink megvalósítása érdekében gondoskodunk:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről,
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről,
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról,
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű-az életkornak és fejlettségnek megfelelő-
tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról,
- a fenti tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó
műveltség-tartalmakról,
- az emberi értékek közvetítéséről,
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi
környezetről.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését speciálisan képzett szakember közreműködésével valósítjuk meg.

Az intézményünkbe járó migráns családok gyermekei esetében gondoskodunk arról, hogy óvodai nevelésünk során önazonosságukat megőrizzék, ápolják, erősítsék, hogy társadalmi integritásuk megfelelő módon valósuljon meg.

3. Óvodánk alapvető céljai

Óvodai nevelésünk célja az, hogy az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását elősegítse, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével (ide értve a különleges gondozást igénylő gyermekek ellátását is).

Célunk, hogy elérhető közelségbe vigyük át az őket körülvevő gazdag világot és alkotó, családi légkörben segítsük önkibontakoztatásukat úgy, hogy minden gyermek önmaga lehetőségeihez viszonyítva fejlődjön testi, szociális, értelmi érettség terén is.

Célunk segíteni az óvoda pedagógiai tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével a gyermek környezettudatos magatartásának kialakítását.

Legfontosabb értékeink

- Önállóság, öntevékenység, motiváció, alkotó részvétel a tanulásban.
- Nyitottság az újra, rugalmasság, kreativitás, leleményesség, tolerancia.
- Autonómia, önellfogadás, önértékelés.
- Fegyelmezett, kitartó cselekvés.
- A gondolkodás, a problémamegoldás előtérbe állítása.
- Kooperáció másokkal, együttműködési készség.

4. Óvodánk alapvető feladatai

Az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése, ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Törekszünk a gyermekek tapasztalataira, élményvilágára építve olyan változatos tevékenységek biztosítására, amelyek során eljuttatjuk őket egyéni képességeik optimális határához. Fejlesztésünk színtere a játék, amelyben a gyermek jól érzi magát, az ismereteket élménygazdag környezetben sajátíthatja el. A gyermekek személyiségének megismerése érdekében hatékony megismerést segítő, feltáró módszereket alkalmazunk, változatos körülmények, különböző szituációk és tevékenységek közben:

- megfigyelés
- beszélgetés
- anamnézis
- szülővel való feltáró beszélgetés
- alkotás elemzés
- inkluzív figyelem – egyénre fókuszálás

A gyermeki személyiségfejlesztés érdekében a komplex megismerési folyamatok által különböző differenciálási módok és típusok alkalmazására törekszünk.

Az egész nevelő munkában fontos szerepet kapnak az önálló feladatok, egyéni fejlesztések, amelyek lehetővé teszik a kitartás, türelem, alkalmazkodás, önbizalom, felelősségvállalás, döntéshozatal fejlődését. Alkalmazzuk az inkluzív pedagógia módszereit.

A problémák feltárására és a konfliktushelyzetek kezelésére óvodapedagógusaink nyitottak, szükség esetén szakmai segítséget kérnek.

A gyermekek mérése-értékelése érdekében a megfigyelés módszerét alkalmazzuk, az eredmények rögzítése a fejlődési naplóban történik.

Programok, témanapok, rendezvények, kirándulások szervezésében, megtervezésében, megvalósításában óvodapedagógusaink aktívan szerepet vállalnak, külső partnerekkel egyeztetnek.

Tevékenységeken keresztül biztosítjuk a gyermekek:

- személyiségének fejlődését,
- egyéni fejlesztését,
- közösségi életre való felkészítését,
- kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlődésének segítségét.

5. Sajátos feladataink

5.1. Gyermekvédelmi feladataink

Az óvodapedagógus szakmai kötelezettsége a gyermekvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében való részvétel. Ebből adódóan kiemelt feladata a gyermek fejlődését figyelemmel kísérni, segíteni és közreműködni a gyermekvédelmi feladatok ellátásában.

Célunk

Évenként feltárjuk azokat a körülményeket, amelyek óvodásaink családi helyzetét hátrányosan érintik, illetve veszélyeztetik.

Célunkat akkor érjük el, ha az alább megfogalmazott feladatokat teljesítjük.

Feladatunk

Kötelességünk jelzéssel élni a gyermekjóléti szolgálat felé a gyermek veszélyeztetettsége esetén.

Hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fenállása, valamint a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

Segítségnyújtás a hátrányok enyhítésére, az óvodai keretek közötti kompenzálás biztosítása. Alapvető nevelési módszerünk az egyéni bánásmód, a családi nevelés gyermek iránti felelősségének erősítése, a tapintatos, egyéni személyes kapcsolattartás.

A szülővel való közvetlen viszony kialakítására törekszünk, személyes törődéssel és fejlesztéssel igyekszünk a gyermek fejlődését segíteni. Ez a segítség alkalmanként kiegészül a pszichológus segítő közreműködésével is.

Gyermekvédelmi munkánk fő feladatát a prevenció és a segítségnyújtás jelenti, amelyre a humánus, a megértés, a támaszkodás, a szeretetpótlás jellemző.

A gyermekvédelmi munka valamennyi óvodapedagógus feladatkörébe beletartozik. Feladatuk a gyermekvédelmi esetek feltérképezése, adatszolgáltatás, környezettanulmány készítése a hatóság kérésére, a pedagógiai munka koordinálása, kapcsolattartás a családsegítő szolgálattal, a pszichológussal, Pedagógiai Szakszolgálattal és Szakértői Bizottsággal.

Az óvodapedagógusok évente a gyermekvédelmi felelőssel együtt egy alkalommal értékelik a gyermekvédelmi munkát. Az óvodavezetőt tevékenységükről folyamatosan tájékoztatják.

Tagóvodánként szóban és írásban tájékoztatjuk a szülőket arról, hogy az óvodák gyermekvédelmi felelősei mely időpontban és hol kereshetők fel. A szülők által jól látható helyen közzé tesszük a gyermekvédelmi feladatokat ellátó fontosabb intézmények címét és telefonszámát.

A pedagógiai munka kiemelt területei

- óvodába lépéskor részletes anamnézis készítése,
- kommunikációs nevelés: szókincs, nyelvi kifejezőkészség, beszédértés, beszédészlelés fejlődésének elősegítése,
- egészséges életmódra nevelés,
- erkölcsi és közösségi nevelés,
- korszerű óvodapedagógiai módszerek alkalmazása, gyermek sajátosságaira támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása.

Az óvodai gyermekvédelmi felelős munkája

A gyermekvédelmi felelős a nevelőtestületnek az a tagja, aki az intézmény vezetőjének a megbízásából képviseli a gyermek- és ifjúságvédelmi szempontokat, szervezi, irányítja, és személyes részvételével elősegíti ezeknek a szempontoknak az érvényesülését.

A pedagógiai programban kitűzött feladatokat folyamatosan minden óvodapedagógus végzi a gyermekvédelmi felelős irányításával.

Feladata, hogy a családdal és a pedagógusokkal együttműködve kiküszöbölje a veszélyeztetett gyermekekre háruló ártalmakat, megvédje őket a testi-lelki, erkölcsi károsodásoktól, illetve ellensúlyozza a veszélyeztető hatásokat.

A nevelési év folyamán elvégzendő feladatok

- A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre. Ezt a feladattervet havonkénti lebontásban készíti el a gyermekvédelmi felelős, konkrét tevékenységeket jelölve benne a felelőssel együtt.
- A nevelési év elején írásban tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi tevékenységről, fogadóórájáról, arról, hogy probléma esetén milyen óvodán kívüli gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményeket kereshetnek fel.
- Évente legalább egyszer egyeztet az önkormányzat illetékes előadójával, és a gyermekjóléti szolgálattal a nyilvántartást illetőleg.
- Munkájáról félévenként írásban beszámol a nevelőtestületi értekezleten, illetve egyéb esetekben az intézményvezető utasítására.
- Folyamatosan kapcsolatot tart általában és konkrét esetekben a pedagógiai szakszolgálattal, a gyámhatósággal, a pártfogókkal, nevelőszülői felügyelőkkel, rendőrséggel, valamint a családokkal foglalkozó szakemberekkel és segítőkkel.
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit, és ezt az óvodavezető és kollégái tudomására hozza.
- Fontos feladata, hogy segítse és szorgalmazza a veszélyeztetettség, a hátrányos helyzet kritériumainak intézményi szintű megállapítását.
- Ha a gyermek veszélyeztetettségének megakadályozása érdekében tett óvodai intézkedési lehetőségek kimerültek, felveszi a kapcsolatot az illetékes szervekkel. Intézkedést kér azoktól a szakemberektől, akik illetékesek a gyermek problémáinak megoldásában.
- Az intézményben jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézmények címét, telefonszámát.

- Összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozó óvodapedagógusok között.
- Nyilvántartja a veszélyeztetett, a halmozottan hátrányos helyzetű és hátrányos helyzetű gyermekeket. Feljegyzi a nyilvántartásban a gyermekekkel, illetve a családdal kapcsolatos intézkedéseket, és azok eredményességét. Ezt a feladatot a csoport óvónőivel együtt végzi.
- Folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, illetve a megszüntetés okait.
- Elősegíti az óvodapedagógusok felderítő tevékenységét. Szükség esetén családlátogatást végez a gyermek óvodapedagógusaival.
- Továbbképzéseket tart a lehetséges eljárásokról, módszerekről, egyes gyermekek érdekében teendő intézkedésekről tanácsot ad.
- Javaslatot tesz a különböző segélyezési formákra, segít a segélykérelmek, a környezettanulmány elkészítésében, ahol szükséges.
- Részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében, értékelésében.
- Gyermekbántalmazás védelme vagy egyéb pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető veszélyeztető tényező megléte esetén kezdeményezi, hogy az óvodavezető értesítse a Gyermekjóléti Szolgálatot.
- A gyermek anyagi veszélyeztetettsége esetén kezdeményezi, hogy az óvodavezető indítson eljárást a gyermek lakó, ill. ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes települési önkormányzat Polgármesteri Hivatalánál rendszeres, vagy rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítása, szükség esetén a támogatás természetbeni ellátás formájában történő nyújtása érdekében.

5.2. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlősége, képesség-kibontakoztató integrációs felkészítése

A Gyvt. 67/A § (2) bekezdése szerint halmozottan hátrányos helyzetű

- rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében a Gyvt. 67/A § (1) a)-c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll
- nevelésbe vett gyermek.

A szegényebb családok gyermekei ötéves korukra lényegesen elmaradhatnak kognitív fejlődésükben kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest.

Elmaradás okai

- a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönzése
- a szülők korlátozott erőforrásai
- megélhetési nehézségek okozta terheltség
- otthoni környezet hiányosságai

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermek sikeres iskolakezdésének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk.

Célunk

Tudatos óvodai neveléssel a hátrányos helyzetből származó lemaradások csökkentése.

A szülőkkel egy olyan együttműködés kialakítása, amely az otthon és az óvoda világának találkozásával, a szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél fogva kiemelt szerepük és felelősségük van.

Feladatunk

- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beiratásának támogatása, szükség szerint védőnők és a jegyző segítségével az óvodás korú gyermekek felkutatása.
- A gyermekek rendszeres óvodába járásának szorgalmazása, az igazolatlan hiányzások minimalizálása.
- Csoportkialakításnál a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányos elosztása.
- Minden gyermek sikeressége legyen biztosított differenciált, egyénre szabott módszerek alkalmazásával.
- A partnerközpontú működés továbbberősítése.
- A szakmai ismeretek folyamatos bővítése, újítása.

Gyermekvédelmi feladatok

- Szükség szerint egészségügyi szűrővizsgálatok kezdeményezése, segítségnyújtás, ennek folyamatos nyomon követése (elvitte-e a szülő a gyermeket a vizsgálatra, megkapta-e a gyógyszert) gyermekorvosi, védőnői tanácsadás, a szülők számára az együttműködő partnerekkel kialakított közös programok.
- A szociális hátrányok enyhítésére igény és szükséglet szerint gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése, illetve szervezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése, kirándulások szervezése, rendezvények látogatása).
- Szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés.

Együttműködés kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel

- Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat – szülők támogatása.
- Védőnői hálózat szakszolgálatok: konzultációk a gyermek fejlődéséről, szolgáltatások megtervezése, biztosítása.

Óvoda-iskola átmenet támogatása

- Tanulási képességek megalapozása, tanulási és egyéb részképesség zavarok kezelése.
- Iskolaválasztás segítése, figyelemmel kísérni, hogy felvételre került-e a gyermek, szükség szerint problémakezelés.
- Óvoda-iskola átmenetet segítő programok alkalmazása, hospitálások, esetmegbeszélések, szakmai műhely, közös programok.
- A gyermek fejlődésének utánkövetése legalább az általános iskola első évében a helyi specifikumok figyelembe vételével.

Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés

- személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel,
- a gyermekek egyénre szabott befogadásának biztosítása,
- rendszeres tájékoztatás a gyermek fejlődéséről, egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek, eredményeinek megbeszélése,
- szülő részvételének szorgalmazása a nyílt napokon, szülői értekezleteken, rendezvényeken,
- egyéni beszélgetések a családok szokásainak, értékrendjének, nevelésének, erőforrásainak megismerése céljából,
- szülői közösségek kialakulásának elősegítése, rendezvények szervezése,
- partnerközpontú működés.

5.3. Tehetséggondozás – tehetséges gyermekek nevelése

Feladat:

A tehetség jeleit az óvodapedagógus minden téren ismerje fel, jelezze a szülőknek, s amikor csak teheti, biztosítsa a gyermek részére a fejlesztő helyzeteket, a nehezebb feladatokat.

Érzelmi biztonságban, ingergazdag környezetben biztosítjuk a szabad játék és tanulási tevékenységek feltételeit.

Törekszünk az érdeklődésüknek megfelelő speciális területeken való elmélyüléshez biztosítani a feltételeket.

A családdal együttműködve különös gondot fordítunk arra, hogy szocializációjukat segítsük, hiszen a társak, a környezet elismerése elősegítik a tehetség kibontakozását.

Tehetséggondozás során a kiemelkedő képességű gyermekeket külön fejleszti családja.

5.4. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

A XXI. században jogos társadalmi elvárás az óvodai neveléssel szemben, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek is ép társaik körében nevelkedjenek és készülhessenek fel az iskolai életre.

Az integráció célja: az ép és integrált gyermekek együttnevelésével segítséget tud nyújtani a sajátos nevelési igényű gyermekeknek személyiségük harmonikus fejlődésében, a bennük rejlő lehetőségek maximális kibontakozásában. Másrészt módot teremt arra, hogy megtanuljanak élni, tanulni, tevékenykedni és minden olyat, amire az „integrált” felnőtt életében szükség lehet.

Hosszú távú célja: elfogadó, mások problémájára érzékeny társadalom kialakítása. Ehhez szükség van a másságot elfogadó környezetre, ahol elfogadják a sikeres próbálkozásait, eredményeiket, érényeiket.

Sajátos nevelési igényű gyermek az a gyermek, aki a szakértői bizottság szakvéleménye alapján:

- testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd,
- a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd.

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének elvei

A sajátos nevelési igényű gyermek fejleszthetősége és fejlődése minden esetben sérülésének és egyéni képességeinek függvényében történhet.

Célunk

- az elvárásokat a gyermek fejlődésének üteméhez igazítjuk,
- fejlesztésüket a számukra megfelelő területeken valósítjuk meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében figyelembe vesszük, hogy a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl őket,
- a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjait az óvodánk nevelési programjának tartalmi elemeivé tesszük.

Feladatunk

- Ezeknél a gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseit valósítjuk meg a sérülések arányában.
- A gyermekeket egyéni ütemben, egyéni bánásmóddal neveljük, hiszen minden gyermek egyedi individuum, egyszeri és megismételhetetlen.
- Mivel nagyobb méretű differenciált, egyéni bánásmódot igényelnek, szükséges új módszerek, terápiák, esetleg speciális segédeszközök alkalmazása.
- A különleges gondozási igényből adódó feladatok végrehajtásánál törekszünk arra, hogy a nem, vagy kevésbé sérült funkciók tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek.
- Egyes területeken kiemelkedő képességeiket felismerjük, gondozzuk.
- A másság elfogadását és pozitív mintát közvetítjük, amely erkölcsi nevelésünk alapja.
- Minden gyermeknek alapvető emberi joga, hogy megfelelő ellátásban részesüljön.
- A fejlesztés céljait minden esetben az illetékes szakértői bizottság szakvéleményére támaszkodva egyéni fejlesztési terv alapján valósítjuk meg.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai-orvosi- pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira építjük. Fontosnak tartjuk továbbá a folyamatos és hatékony konzultációt az érintett szakemberekkel, valamint a szülőkkel.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésénél minden esetben figyelembe vesszük a következő tényezőket, szempontokat:

- a fogyatékoság típusát, súlyosságát,
- a fogyatékoság kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének idejét,

- korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenetét,
- a gyermek életkorát, pszichés és egészségi állapotát, rehabilitációs műtéteit, képességeit, kialakult készségeit; kognitív funkcióit, meglévő ismereteit, családi háttérét.

Mindezek függvényében a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap fejlesztésünk során hangsúlyt.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus fejlesztésének elvei, feladatai

1. A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodás és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

Az óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja az óvodai nevelésünk valamennyi területén: mozgásfejlesztés; önellátás, önkiszolgálás fejlesztése, játéktevékenység; nyelvi fejlesztése, éneklés, zenei fejlesztés, rajzolás, kézügyesség fejlesztése.

2. A látássérült gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0-0,33 (0-33%-os látásteljesítmény) közötti. Látássérült az a gyermek is, akinek látótere- tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°. A látássérült gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek: vakok, aliglátók és gyengénlátók.

Fejlesztésük, nevelésük során kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása. Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell vennünk a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

A fejlesztés kiemelt területei az óvodánkban: látásnevelés; a nagymozgás fejlesztése; térbeli tájékozódás a látás felhasználásával; a finommozgás fejlesztése, a látás- mozgáskoordináció fejlesztése, a hallási figyelem fejlesztése, a tapintás fejlesztése.

3. A hallássérült gyermek

A súlyos fokban hallássérült - siket - és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült-nagyothalló - gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt – az állapot fennmaradása esetén – bizonyos esetekben – teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia.

Az anyanyelvi - kommunikációs fejlesztés az óvodánk egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonnunk a hallássérült gyermeket. A fejlesztés során minden esetben figyelembe kell vennünk a hallássérülés mértékét, (esetlegesen a hallást műtéti úton történő helyreállítást).

4. Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. Fejlesztése során fontosnak tartjuk a spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését, melyek fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárscsoportban él és tapasztal meg. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodunk a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésükről.

5. A közép súlyos értelmi fogyatékos gyermek

A közép súlyos értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében a kis lépések elvét alkalmazzuk. A gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztést tartjuk hangsúlyosnak.

6. Beszéd fogyatékos gyermek (nyelvfejlődési és beszédzavarral küzdő)

Beszéd fogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd) illetve a beszéd problémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság annak minősít.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképesség zavarok, (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

Fejlesztésük során kiemelt feladatunk az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése.

7. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedés, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az állapot háttérében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva. A központi probléma a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő rehabilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára a kommunikációs, szociális, és kognitív rehabilitációs terápia az óvodai nevelésünk elsődleges feladata. Az óvodai fejlesztésünk alapja minden esetben a pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával.

8. A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem-vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyermekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású - az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő - részképesség zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és kivárást okozta feszültségeket, váratlan zajokat. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a dicséretet.

A fejlesztés és nevelés során kiemelt feladatunk: a gyermek szakértői bizottsági véleményekben foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlődési terv szerinti korrekciója és kompenzálása, tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. Fontosnak tartjuk, hogy a fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen. További feladatunk megelőzni a teljesítménykudarcokra épülő másodlagos zavarok kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket.

9. Súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermek

Léteznek többszörös fogyatékoságok is. Ekkor egy gyermeknél több fogyatékosági típus is előfordul.

A sikeres integrációt segítő tényezők

- a tünetek korai felismerése esélyt adhat a mielőbbi szakszerű fejlesztésre,
- fontos a kapcsolattartás a gyógypedagógussal és a szülővel,
- a pedagógus pozitív hozzáállása, szakértelme,
- a gyermekek szüleinek segítő együttműködése,
- a gyermek fogyatékosági típusára szakosodott gyógypedagógus,
- a gyermek személyisége, nyitottsága,

- a csoporttársak felkészítése, befogadó hozzáállása, melynek során az ő személyiségük is sokban gazdagodik,
- a gyermek fejlődését, nevelését segítő szakemberek team munkája és folyamatos, rendszeres konzultációja.

Partnerek

- Szülők szerepe alapvető és lényeges, egyben nélkülözhetetlen, nagy szerepe van abban, hogy a beilleszkedés sikeres legyen.
- Az óvoda dolgozói, viselkedési mintájuk minden gyermeknek nevelő értékű.
- Szakszolgálatok: részt vállalnak a gyermekek diagnosztizálásában, fejlesztésében, a megfelelő iskolatípus kiválasztásában.
- Fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus: a szakértői véleményben előírtaknak megfelelően fejleszti a gyermeket, tanácsokkal látja el az óvodapedagógusokat, szülőket.
- Szükség esetén pszichológus, gyógypedagógiai asszisztens, szakorvosok, logopédus, valamint a családsegítő szolgálat szakembereinek együttműködése.

III. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés általános feladatai

1. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

Célunk

Az egészséges életmódra nevelés az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése, amely kiemelt jelentőségű ebben az életkorban.

Feladatunk

- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése,
- a harmonikus összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése,
- a gyermek testi képességének fejlődésének segítése,
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása,
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása,
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása,
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós, testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

1.1. Az egészséges életmód alakításával kapcsolatos feladataink

Gondozás

A gondozásnak programunkban alapvető szerepe van, az egész óvodai életet átszövi. Óvodapedagógusaink folyamatosan figyelemmel követik a gyermekek komfortérzetét. A gyermek jó közérzete alapot ad az összes óvodai tevékenységhez. A legjobban szervezett tevékenység is csak akkor lehet pozitív fejlesztő hatású, ha azt a gyermek kellemes, nyugodt, biztonságos környezetben, jó közérzettel, örömmel végzi.

A gondozási feladatok teljesítése bensőséges gyermek - felnőtt kapcsolatot feltételez. A felnőtt mintát ad (szülő, óvodapedagógus, dajka), tanítja és gyakoroltatja a mai élethez szükséges szokásokat, amelynek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhat.

Fontosnak tartjuk a gondozási tevékenység során, hogy ismerjük a gyermek otthoni szokásait is.

Tevékenységek közben természetes módon fejlődik és fejleszthető a gyermek. Az önkiszolgáló feladatok elvégzése alakítja a gyermek énképét és segíti önállóbbá válását is a rájuk bízott feladatok sikeres teljesítésével. Az elvégzendő feladatok, az ismeretek nehézségi foka a képességekhez mérten egyénekenként is növelhető. Természetesen a gyermek e körben is hibázhat, de legyen lehetősége a hibát kijavítani, hogy ne kudarc élménye kapcsolódjon a tevékenységhez.

Programunkban minden tevékenységet tudatos, pontos szóbeli megerősítés kísér, ezért is fontos, hogy a gondozási tevékenységekre a napirendben elegendő időt biztosítsunk, hogy minden gyermek nyugodt, kiegyensúlyozott légkörben, saját tempójának megfelelően végezhesse ezeket.

Befogadás

A befogadás során az új környezethez, szokásokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodást segítjük elő.

Ekkor tudatosul a gyermekben, hogy az óvodába lépve már nemcsak kíváncsi látogatók, szívesen látott vendégek, hanem egy alakuló közösség állandó tagjai.

Az, hogy a szokatlan mennyi idő alatt válik megszokottá, az gyermekekenként változó időtartamot igényel.

A beilleszkedési folyamatot másként éli át a családból, illetve a bölcsődéből, óvodából érkező gyermek.

- A más közösségből érkező gyermeknél folytatódik egy megszokott életrend (szokások, szabályok, elvárások), azonban nekik is új a szociális és tárgyi környezet. Az önkiszolgáló tevékenységekben önállóbbak, bátrabban közlekednek az új környezetben.
- A családból érkező gyermekeknél az újdonságnak más hatása van: nincs kibe-mibe kapaszkodniuk, mert nekik minden és mindenki ismeretlen, más a napirend, mint otthon, sok új helyzethez kell alkalmazkodniuk.

A befogadás előzményei

A befogadás egy folyamat, amely a tényleges befogadási idő előtt elkezdődik.

Fontosnak tartjuk, hogy még szeptember előtt megkezdjük a családlátogatásokat. Itt nyílik lehetőség a kapcsolatteremtésre, ismerkedésre.

A befogadás egy folyamat, amely során alkalmazkodunk az újonnan érkező gyermek és a szülei igényeihez.

Az óvodapedagógus feladata, hogy a gondozási feladatok ellátása közben segítse a gyermeket abban, hogy megismerkedjen saját testének felépítésével s így a testi szükségletek kielégítésével, amelynek alapvető feltétele a testséma ismerete, a testfogalom alakulása.

Felkészülünk arra, hogy a gyermek érzelmi megnyilvánulásaira, reakcióira nyugtató módon reagáljunk, szorongásait feloldjuk.

A gyermekek az őket körülvevő térben biztonsággal mozogjanak, a tér mozgásos észlelésével, a téri irányok, helyzetek mozgásos megtapasztalásával biztonságot, otthonossági érzést szerezzenek.

Olyan mesékkel, versekkel, mondókákkal, dalokkal készülünk, amelyek megfelelnek a gyermekek életkori sajátosságainak.

A lovagoltatók, höcögtetők, simogatók, ringató és hintáztató dalok és mondókák kerülnek előtérbe.

A befogadási idő alatt még rugalmasabb a napirendünk.

Önkiszolgálás

A felnőtt segítségével ismerkednek meg az öltözködés, testápolás, étkezés eszközeinek használatával, az önkiszolgálás különböző műveleteivel, sorrendjével. Az állandó gyakorlás során a készségek megszilárdulnak, az önálló munkavégzés és önkiszolgálás szokásai kialakulnak. A tevékenységek közben a felnőtől mindig csak annyi segítséget kapjon a gyermek, amennyit feltétlenül igényel, így önállósodik. Az elismerés, objektív értékelés tenni akarásra serkenti. Mivel minden tevékenységet szóbeli megerősítés kísér, ezért a napi életritmus megtervezésével erre is elegendő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg.

Testápolás

A testápolás a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Az óvodapedagógus a gyermekek igényeinek figyelembe vételével segít a teendők elvégzésében. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvodai és családi gondozási szokások összekapcsolása segít az azonos elvek betartásában.

A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztántartásához, a WC-használatához a felnőttek megteremtik a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan végezhessék ezeket a tevékenységeket.

Az óvodapedagógus mutatja és magyarázattal kíséri a teendőket. Leggyakrabban a test különböző részei és a térirányok hangzanak el. Szükség szerint mutassunk rá a nevezett részre a tükörben. A gyermekek tükörben ellenőrizzék tevékenységük eredményességét.

Cselekvés és beszélgetés közben megismerik a testápolást szolgáló eszközöket és azok használatát. Mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben, elegendő időt rászánva történjen.

A testnevelés foglalkozás, udvari játék után a fokozott tisztálkodás váljon szokássá a gyermekeknél. Főétkezés után mossanak fogat. Fontos, hogy fokozatosan eljuttassuk a gyerekeket oda, hogy önmagával, ruházatával, használati tárgyaival, környezetével kapcsolatban igényelje a tisztaságot.

Étkezés

Az egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakításában az óvodának kiemelt szerep jut. A gyermekek napi háromszori étkezéssel tápanyagszükségletük 3/4 részét az óvodában kapják.

Új ízekkel ismerkednek és megkedvelik ezeket. A napi étrendet ismerik a családok, amelyet szükség szerint otthon kiegészíthetnek.

A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. Az óvodapedagógusok a szülők segítségével megismerik ezeket, és kellő toleranciával elfogadják a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönzik a gyermekeket, de nem kényszerítik az ételek elfogyasztására, eleinte kis adagokban, lassan ismertetve meg velük az új ízeket. Biztosítják, hogy a nap bármely szakaszában ihassanak.

Az eltérő étkezést igénylő gyermek (tej, tojás, liszt érzékeny, egyéb) étkezéséhez megadjuk a segítséget, együttműködve a szülőkkel. Alkalmanként nyers zöldségekből, gyümölcsökből a gyermekekkel együtt készítünk frissen préselt, magas rosttartalmú gyümölcsleveket, gyümölcs és zöldségsalátákat. Az elkészítés módjának megismertetésével modellt nyújtunk egyes családok számára a korszerű táplálkozási szokások átalakulásához.

Az eszközök fogásával, hordásával, célszerű mozgatásával járó feladatok a kéz apró, finom izmainak erősödését eredményezik (finommotorika).

Étkezésnél illatokat, ízeket, színeket és formákat tapintanak, érzékelnek a gyermekek (percepció).

Az étkezések alatt elhangzanak a jobb és bal irányok. A gyermekek mindig a saját testükön megtanult irányokat veszik alapul, ahhoz viszonyítják a külvilág irányát. Étkezés alatt is találkoznak néhány testrész megnevezésével (pl. ujjak, csukló, stb.)

Öltözködés

Az öltözködés gyakorlásával a testsémáról kap jelzéseket a gyermek. Közben tapasztalatokat szerez az öltözködés sorrendjéről, arról, hogyan könnyebb a végrehajtás. Mindezeket a tevékenységeket az óvodapedagógus magyarázata, útbaigazítása kíséri. A ruha eleje és háta rögzíti a személyi zóna elülső és hátulsó részét. A felső és alsó ruhadarabok megkülönböztetése behatárolja a személyi zóna felső és alsó terét.

A kellemes légkör és az óvodapedagógus elismerő magatartása serkentőleg hat a feladatvégzésre. Javasoljuk az időjárásnak megfelelő, többrétegű praktikus öltözködést, s a gyermek zsákjában a váltóruhákat. Fontosnak tartjuk a megfelelő lábtartást biztosító udvari és csoportszobai lábbeliket.

A helyes öltözködés az ízlést fejleszti és nevel a ruházat tisztán és rendben tartására. A felnőtt példamutatását, esztétikus megjelenését is nagyon fontosnak tartjuk.

Pihenés

A gyermekek pihenési szükségletének egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés egyik feltétele a külső és belső ingerek megszüntetése, a nyugodt légkör, a csend biztosítása. Nagy jelentősége van a gyermek egyéni alvásszükségletének. A folyamatos ébredést, felkelést biztosítjuk a gyermek számára. Aki pihenni vágyik, annak napközben iscbiztosítjuk a lefekvést.

A nyugodt pihenéshez tiszta levegőre van szükség, ezért előtte alapos szellőztetéssel teremtjük meg ennek feltételét, és alatta is biztosítjuk a folyamatos levegőcserét. A gyermekek komfortérzetét növeli a kényelmes fekhely és a váltóruha átvétele. A nyugodt ellazulást minden nap mesével, verssel és kellemes lágy zenével segítjük elő. Az óvónő jelenléte a pihenés teljes idejében elengedhetetlen, a gyermekek nem maradhatnak egyedül. Az otthonosság érzetét biztosítva a gyermekek puha „alvókákkal” aludhatnak szükség szerint.

Betegségmegelőzés és egészségmegőrzés

A gyermekek óvodai közösségbe kerülésekor az óvodapedagógusok megismerik a gyermekek betegségeit (pl. krupp, allergia, lázgörcs, epilepszia, asztma stb.) és megismerik az ezzel kapcsolatos tennivalókat.

A szabad levegőn tartózkodás növeli a gyermekek ellenálló képességét a betegségekkel szemben. Ezért minél több tevékenységet (ha az időjárás engedi) a szabadban végezzenek. A levegő, víz, napfény együttesen segítik elő a gyermek testi edzettségét. Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve gondozza a felnőtt mindaddig, amíg szülei meg nem érkeznek.

Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, és erős köhögésnél. A fertőzések terjedését a gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekszünk gátolni. Járvány esetén fertőtlenítőt és papírtöröltőt használunk.

3-4 éves gyermekeknél gyakran előfordul az alvás alatti enuresis (bevizelés). Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. Sok esetben a tapintatos, szeretetteljes bánásmód, és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat segítheti a kiváltó okok megszüntetését.

A megfelelő szakember bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatokat is ellátunk.

Betegségből felgyógyult gyermeket a többi gyermek védelmében csak orvosi igazolással vesz vissza az óvopedagógus.

1.2. A gyermek testi képességeinek fejlődésével kapcsolatos feladataink

Mozgás

A mozgás jelentős szerepet tölt be az egészséges életmódra nevelésben. Nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek, segít a gyermekek edzettségének kialakításában, amely a betegségmegelőzés szempontjából is rendkívül fontos. A sokféle mozgáslehetőség, amelyet programunkban biztosítunk, kedvezően befolyásolja az egész szervezet fejlődését. Hozzájárul a légző és keringési rendszer teljesítőképességének, a csont - és izomrendszer teherbíró képességének növeléséhez. Elősegíti a harmonikus testi - lelki fejlődést, a biológiai egyensúly fenntartását, az egészség megóvását. A különböző mozgásformák sokszori gyakorlásával a mozgáshoz kapcsolódó szabályok megtanulásával egyre biztonságosabban használják a szereket, eszközöket, egyre jobban eligazodnak a térben, így a baleseteket is megelőzhetjük.

A mozgásokhoz kapcsolódó gondozási feladatok elősegítik a helyes higiénés szokások kialakítását is. Feladatunk, hogy megfelelő feltételeket teremtsünk a gyermekek egészséges fejlődéséhez, hogy jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetben mozoghassanak. Lehetőségeinkhez mérten rendszeresen szabadban is mozognak. Javasoljuk a megfelelő, kényelmes öltözetet a szabadban és a csoportszobában egyaránt. A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, és mintát adunk a szülőknek is.

Testi nevelés

A testi nevelés magában foglalja a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás) természetes mozgásigényének kielégítését, a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, edzését. A testi nevelés, egészséges életmódra nevelés akkor érvényesül, ha a fejlődéshez szükséges optimális környezetet lehetőségeinkhez mérten biztosítjuk. (pl. udvar, zuhanyozó, megfelelő játékszerek, játékeszközök). Intézményünkben mindezen lehetőségeket biztosítjuk.

A testi nevelés átfogó tevékenység, feladatrendszerét elsősorban a gondozáson kívül a mozgással és a testgyakorlatok által kívánjuk megvalósítani. E két tevékenység az egész óvodai életet átszövi.

A folyamatos odafigyelés biztosítja a gyermek komfortérzetét. A jó közérzet adhat alapot az összes óvodai tevékenységhez. A gyermek legalapvetőbb, természetes megnyilvánulása a mozgás is csak akkor lehet fejlesztő hatású, ha azt a gyermek kellemes, nyugodt, biztonságos környezetben, jó közérzettel, örömmel végzi.

Feladatunk

- sokirányú gondozási tevékenységgel a gyermek komfortérzetének biztosítása,
- a gyermek ilyen irányú igényeinek felkeltése, jó szokások kialakítása,
- a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgás megszerettetése,
- a rendszeres mozgással egészséges életvitel kialakítása,
- testi képességek, fizikai erőnlét, edzettség fejlesztése.

Levegőzés

A levegőzés élettani hatásán túl elősegíti a hangképző szervek fejlődését, a helyes légzés kialakítását. Minden óvodapedagógus arra törekszik, hogy a mindennapok során, lehetőség szerint a gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék (játék, szervezett szabad mozgás, kezdeményezések, vizsgálódások, tapasztalatszerző séták).

A sétákat, kirándulásokat úgy kell megszervezni, hogy a gyermekek mozgásigényének kielégítése mellett kellemes élményt biztosítsunk számukra. A séták során megfigyeljük közvetlen környezetünket és tágabb környezetünket.

A szabad levegőn való rendszeres tartózkodás növeli a szervezet ellenálló képességét. Minden évszakban biztosítjuk a gyermekek számára a szabad levegőn való mozgást, játékot, figyelembe véve az időjárás változásait (-10 C°, eső, hőségriadó). Rossz idő esetén légfürdözést biztosítunk.

A gyermekek számára környezetvédelmi tapasztalási lehetőséget adunk azzal, hogy szellőztetés, séták, kirándulások alkalmával felhívjuk a figyelmüket a tiszta és szennyezett levegő különbségére.

1.3. Egészséges és biztonságos környezet kialakításával kapcsolatos feladataink

Az egészséges életmódra nevelés csak akkor érvényesülhet, ha a gyermekeket fejlődésükhöz szükséges, optimális környezettel vesszük körül. Fontos, hogy otthonosan érezzék magukat az óvoda helyiségeiben.

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A gazdag tárgyi környezet, ha megfelel az egészségügyi előírásoknak és esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, jó alapot ad az óvodai nevelőmunkához.

A berendezési tárgyak természetes anyagokból (fa, textília) készüljenek, és a gyerekek méreteihez igazodjanak. A különböző tevékenységekhez elkülönülést szolgáló „kuckókat” alakítunk ki. Legyen minél több növény, megfelelő páratartalom, főleg a téli időszakban. A mosdó, WC kedvező feltételű, ahol a gondozási feladatokat, a helyes egészségügyi szokásokat gyakorolhatják.

Az óvoda egyik fejlesztési tere: az óvodaudvar.

Az udvaron az évszaktól függően sok időt töltenek, és változatosan tevékenykednek a gyerekek. Az udvar napos és árnyas területének aránya 2/3. Van füves, homokos, betonos rész is. Udvarainkat árnyékosító fák, cserjék, és minden évben a gyermekekkel közösen ültetett egynyári virágok díszítik. Nyugodt és mozgalmas tevékenységekre egyaránt van lehetőség. A mozgásfejlesztő eszközök, játékok a különböző mozgásokhoz adnak lehetőséget.

Környezettudatos magatartás megalapozása és környezetvédelem

Mindhárom tagintézményünk Zöld Óvoda és Madárbarát Óvoda címmel büszkélkedik. Ez a Zöld Óvoda program ad irányvonalat a nevelésünknek.

Célunk a gyermekeknek olyan lehetőséget nyújtani, hogy az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből minél több tapasztalatot gyűjthessenek. A gyermeknek a környezetben való biztonságos tájékozódása, eligazodása az egyik legfontosabb feladat. Ez fejlettségének fontos mutatója. A jól átgondolt cselekvéseket már az óvodás gyermekkel meg kell kezdeni, ha eredményt akarunk elérni. Olyan környezetbarát, környezettudatos szokásokra és viselkedésformára neveljük őket, amelyekkel az élőlények és környezetük szeretetére és védelmére neveljük.

Az óvoda épületének, csoportszobáinak esztétikus berendezésénél is ezeket a feladatokat vesszük figyelembe.

A természet szeretetére nevelünk a saját példamutató magatartásunkon keresztül.

Tapasztalatszerzésre a valódi környezetben biztosítunk lehetőséget. Megfigyelgetjük értékeit, szépségeit, új ismeretekhez juttatjuk őket a természetben végbemenő folyamatokról, összefüggésekről.

Megismertetjük a szülőföld, az ott élő emberek, a településeink hagyományait, a néphagyományok, szokások, családi és tárgyi kultúra értékeit, hogy a gyerekek megtanulják ezek szeretetét, védelmét is.

Társadalmi folyamatokat (pl. vásárlás a piacon, közlekedés) közvetlen társadalmi környezetben közvetítünk. A szokások, a társadalomba való beilleszkedéshez szükséges magatartási normák elsajátítását játékos formában segítjük elő. Fontosnak tartjuk együttműködésünket a szülőkkel a természet megszerettetésében, megóvásában, a helyes társadalmi magatartási formák kialakításában.

Balesetek megelőzése

A gyermek testi épségének védelme és a baleset megelőzése érdekében fontosnak tartjuk, hogy az őt körülvevő tárgyi környezet, eszközök, használati tárgyak feleljenek meg a követelményeknek. Minden felnőtt feladata, hogy folyamatosan figyelemmel kísérje, és probléma esetén jelezze az óvodavezetőnek, aki javíttatásukról, karbantartásukról gondoskodik.

A gyermeket önmaga és társai testi épségének megóvására neveljük (konfliktuskezelés, tolerancia). Ennek ellenére előfordulhatnak a tipikus gyermekbalesetek (zúzódás, törés), amelyek a gyermeki gondolkodás sajátosságaiból, és a szenzomotoros koordináció zavaraiából erednek. Ezek elkerülése érdekében az óodapedagógus folyamatosan figyelemmel kíséri a gyermekek tevékenységét.

Baleset esetén (súlyosságtól függően) az óodapedagógus értesíti a szülőt, az intézményvezetőt, mentőt és baleseti jegyzőkönyvet készít.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Testarányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finom mozgásra képes. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközre vigyáznak, helyére teszik azokat. Zsebkendőt szükség szerint használják köhögéskor, tüsszentéskor egyaránt.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek folyadékot a kancsóból.
- Készség szinten használják a kanalat, villát, kést.
- Esztétikusan terítnek, higiénikusan étkeznek.
- Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltözködnek.
- A ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- A ruhájukat esztétikusan összehajtva a polcukra helyezik.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Ügyelnek saját külsejükre, amelyben megjelenik a szépségre, ízlésre törekvés.

1.4. Egészséges életmódra nevelés sajátos nevelési igényű gyermekeknél

Célunk

A gyermekeknek az adott életkori szintjüknek megfelelően szükséges kialakítanunk a megfelelő életritmust, biztosítanunk kell az optimális testi - szellemi fejlődésüket. A problémás, sajátos nevelési igényű gyermekek esetében nehezebb dolgunk van. Az ő esetükben alapvető fontossággal bír az egészséges életmódra nevelés. Ki kell alakítanunk - a gyermekek speciális igényeihez igazítva - az egészség megőrzéséhez, fenntartásához szükséges technikákat, képességeket.

Feladatunk

A sajátos nevelési igényű gyermekek testi szükségleteinek kielégítése, valamint az e területeken való önállóság megszerzésének elősegítése alapvető pedagógiai jelentőséggel bír, és nagymértékben hozzájárul a tanuló kommunikációjának, kognitív képességeinek - különösen az érzékelés és észlelés funkcióinak - fejlődéséhez. Az önkiszolgálás és az egészséges életmódra nevelés magában foglalja az alapvető biológiai szükségletek kielégítésének - a kommunikáció fejlődése szempontjából alapvető jelentőséggel bíró - kezdeti lépéseit, a mindennapos tevékenységek tanítását és gyakorlását, valamint az emberi szükségletek életkoronként változó jellegének elismerését és megélésének segítségét.

Az önkiszolgálásra, egészséges életmódra nevelés célja az önellátás szintjének emelése, a személyi függőség és kiszolgáltatottság csökkentése, a mindennapos tevékenységekhez kapcsolódó alapvető életmódbeli ismeretek elsajátítása, valamint az emberi szükségletek kezelésének, kontrolljának és kulturált kielégítésének megtanulása.

Az önkiszolgálásra és egészséges életmódra nevelés célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a testi higiénia biztosításához, az öltözés-vetkőzés, az étkezés segítéséhez a fejlesztő gondozásnak nevezett gyógypedagógiai tevékenység elvei, feladatai és eljárásai is alkalmazhatók. A fejlesztő gondozás megtervezésében gyógypedagógus és szükség esetén szakmai team segítheti a munkánkat.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Sérülés specifikusan, egyéni képességek függvényében

- Öltözködés, étkezés önállóságának kialakulása.
- Testápolás, helyes tisztálkodás kialakulása.
- Önkiszolgálás, relatív önállóság kialakulása.
- Egészséges életmódra való igény kialakulása.
- Rendszeres mozgásigény kialakulása.
- Sérülés specifikusan relatív önálló tisztálkodás, önkiszolgálás.
- Képességektől függően megfelelő szokásrendszer, napirend kialakulása

1.5. Egészségfejlesztési program

Az óvodánkban folyó teljes körű egészségfejlesztési program figyelembe veszi a gyermekek biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait, ezzel kapcsolatos feladatainkat, eredményeinket a csoportnaplóban dokumentáljuk.

Közös programot készítettünk a helyi óvoda-egészségügyi szolgálat (védőnő) közreműködésével, amely a következő feladatokat tartalmazza:

1. A szülői értekezleten tájékoztatást ad az aktuális betegségekről, megelőzéséről, kezelésükről, fejlettségükről.
2. Tisztasági vizsgálatot tart a csoportban (tetvesség).
3. Felvilágosító foglalkozást tart a fogápolással kapcsolatosan.
4. Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat koordinált, nyomon követhető és mérhető, értékelhető módon tervezzük.

2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS A KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző tulajdonsága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlennek tartjuk, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezt szükségesnek tartjuk, hogy a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék.

Fontosnak tartjuk, hogy az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.

Óvodai nevelésünk egyszerre segíti a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és teret enged önkifejező törekvéseinek.

Annak elfogadására és megértésére neveljük a gyermekeket, hogy az emberek különböznek egymástól.

A szocializáció szempontjából meghatározónak tartjuk a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlását, a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (mint például az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és az akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) szokás és normarendszerének megalapozását.

Nevelésünk a gyermek nyitottságára épít, és hozzásegíti a gyermeket ahhoz, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely egyben a szülőföldhöz való kötődés és a hazaszeretet alapja.

Törekszünk arra, hogy a gyermek rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutakozó jóra és szépre, mindezek megbecsülésére.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából óvodapedagógusaink és óvodánk valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentősnek tartjuk óvodánk együttműködő szerepét az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Célunk

A szociális és egyéni nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normái alapján.

Lehetőséget teremtünk szociálisan értékes erkölcsi érzelmek és tulajdonságok meggyökereztetésére, a figyelmesség, önzetlenség, segítőkészség és az empátikus érzések kialakítására.

A tapasztalatok bővülésével párhuzamosan egyre több szociális viselkedést, magatartást sajátítsanak el a gyermekek.

Érzelmek egyre árnyaltabbakká, kifinomultabbakká válnak.

Gazdagodjanak az együttérzés formái: mindinkább állandósuljanak a segítőkészség, önzetlenség megnyilvánulásai tetteikben.

Kezden kifejezésre jutni a gyermekek kommunikációjában, mások mentális állapotának megértése. Saját gondolataik és érzéseik kiforrottabb formában jelenjenek meg.

Alakuljon ki bennük az együttérzés képessége. Legyenek képesek a gyerekek az aktív szeretet új formáinak gyakorlására: társak bánatának megértése, próbálják megvigasztalni egymást, legyenek képesek társaik mellett kitartani, velük közös tevékenységet, játékot kezdeményezni. Alakuljon ki a gyermekekben a felnőttek közelségének, és a közösséghez tartozás igénye, valamint a kortársakhoz való kötődés.

Váljanak képessé aktív részvételre, közreműködésre. Fejlődjön a gyermekekben a másokra hatás az alakítás igénye. Fokozódjon a másik ember iránti figyelmesség, az önérdék mindinkább szoruljon háttérbe.

Feladataink

Az óvodáskor végéig meghatározó a heteronóm (kívülről vezérelt) gondolkodás. 7 éves kortól jelenik meg az autonóm gondolkodás. A nagycsoportos óvodásaink körében már megfigyelhető a szabálmódosítás szándéka, a többféle szabály egyeztetése, amely elvezet a kompromisszumhoz. Az erkölcsi cselekvések lerakásához tehát adottak a pszichikus feltételek, ezért az óvodai nevelésben

megkezdjük a közösségi életre nevelést, a gyermekközösségben tevékenykedés igényének, közösségi tudatnak kialakítását.

A segítőkészség és mások iránti figyelmesség magatartási formáinak megalapozását.

Felkeltjük a kulturális környezet iránti érdeklődést, és megalapozzuk a hozzáfűződő megfelelő viszony kialakítását.

Felkeltjük a természet iránti érdeklődést. A növények és állatok aktív védelmére, szeretetére irányuló magatartást, érzésvilágot megalapozzuk.

Feladatunk a munkára nevelés, a munkaszeretet és kötelességérzet megalapozása.

Megteremtjük a fegyelmezett magatartás óvodáskori lehetőségeit.

Figyelembe vesszük az óvodáskorú gyermek erkölcsi gondolkodásának sajátosságait.

Ezek szerint a gyermekek véleményalkotásait:

- a felnőttek ítéletei befolyásolják,
- az erkölcsi cselekedetek értéke az eredményektől függ,
- és a gyermekek még nem képesek felfogni, hogy mások érdekei eltérhetnek az övéiktől.

Jellemzői:

3-4 évesek nem indokolják cselekedeteiket.

4-5 évesek még a saját vágyaikat veszik alapul, de már indokolni próbálnak.

5-7 évesek ítéleteiben az egyenlő bánásmód elve érvényesül.

5-6 éves óvodások már képesek a személyüktől elvonatkoztatott helyzetben is erkölcsi ítéletek alkotására is. Megkezdődik az erkölcsi ítéletek alkotása, a felnőttek véleményének ismeretétől függetlenül.

Előfordulhat, hogy az eredeti norma, szabály korrekcióra szorul, máskor pedig a variációs lehetőségek felismerésének meg nem értése okozza a félreértést. Sokszor a szándék és a tett ellentmondásossága, vagy éppen a véletlen és a szándékos cselekedet megítélésének hiánya eredményez frusztrációs helyzeteket.

Megoldást kereső magyarázattal, reagálással törekszünk a vélt, vagy valós ellentmondások feloldására.

Igazságosság okfejtésére, magyarázkodásra már a 6 éves óvodások is képesek. Ebben az életkorban azonban az igazságosság megítélése, az egyéni képességek figyelembe vétele még

nem játszanak meghatározó szerepet. Jól kimutatható különbség van az ítéletalkotás és a gyakorlat közt. A gyermekek akár 40%-a is képes korának megfelelő ítéletet mondani, de csak töredékük képes úgy is cselekedni.

Erkölcsei ítéletekre készítő történetek mondásával, valamint konkrét szituációk megélésével segítjük a gyermekek erkölcsi gondolkodásának fejlődését.

Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtésére törekszünk a befogadástól az óvodáskor végéig.

Családias légkörben kialakul a gyermekek érzelmi kötődése társaihoz, felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, játékra ösztönöz.

A gyermekek élettere barátságos, otthonos, amit elsősorban az óvónő tervez meg, de lehetőséget arra is, hogy a gyermekek ötletei, elképzelései is érvényesüljenek.

A gyermekek szabadon mozoghatnak a csoportszobában, mosdóban.

Minden óvodai csoportnak alakuljon hagyománya, szokásrendszere, ami segíti az egyéni színezetű légkör kialakulását, mélyítve a gyermekek összetartozását, együttérzését.

A befogadás időszaka nagyfokú körültekintést, gyöngédséget, türelmet kíván. Meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához.

Az óvodapedagógus a szülőkkel együtt teremti meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez, lehetőséget adva arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával.

A befogadás ideje alatt a gyermekek magukkal hozhatják azokat a tárgyaikat, amelyekhez ragaszkodnak. A beszoktatásban lehetőleg mindkét óvodapedagógus vegyen részt, a dajkával együtt gondosan készítsék elő ezt az időszakot.

A befogadást az újonnan felvett gyermekek szüleinek szóló nyílt nap és szülői értekezlet előzi meg. A befogadás időszakában lehetőséget adunk, hogy a gyermek a szülővel együtt ismerkedjen az óvodával. Megismerkedünk otthoni szokásaikkal. Jeleiket előzetes megbeszélés alapján kapják.

Fontosnak tartjuk, hogy a bölcsődéből jött gyermekek ugyanabba az óvodai csoportba kerüljenek a szülők igényei szerint. A befogadás ideje alatt a gyermekek kedvenc játékaikat, tárgyaikat, biztonságukat fokozó eszközeiket magukkal hozhatják.

Különös türelemmel, tapintattal mutatjuk be a testápoláshoz, étkezéshez szükséges tárgyakat, illetve azok használatát. Már befogadás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végeztetjük a tevékenységeket.

A gyermekeknek lehetőségük van minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran átélhessék a belső készletét, motivációs állapotot.

Az érdeklődésükben gátolt gyermekekre külön gondot fordítanak az óvónők, hogy mielőbb kideríthessék az érdektelenség okát.

A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása

Fontosnak tartjuk az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálását, erősítését.

A gyermekek pozitív kapcsolata csak úgy alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt és gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvónőnek, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek.

A nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, korlátokkal együtt. A korlátokat úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak. A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport elé állítandó feladatokat minden gyermek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve – érthetővé, vonzóvá tudja tenni. A gyermekek neveléséhez először meg kell teremteni a jó kapcsolatot a család különböző

tagjaival, hogy elegendő bizalom alakulhasson ki az együttneveléshez. A folyamatosan mélyülő kapcsolatban egyre jobban megismerik az óvónők a gyermekek egyéni jellemzőit, ami elengedhetetlen feltétele az egyéni nevelésnek.

Az óvodapedagógus segíti a gyermekeket abban, hogy elfogadják eltérő képességű és tulajdonságú társaikat.

A felnőtt-gyermek kapcsolatban a következő elvek jelennek meg

Az óvodapedagógus empátikus magatartása segíti a gyermekek megértését, mélyíti a gyermekek önismeretét, segíti a helyzetnek megfelelő magatartás megválasztását.

A gyermekek képzelete sokat segíthet a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításában.

Az óvodapedagógusok kiemelik és erősítik a napi történések, dolgok, jelenségek pozitív oldalát.

A gyermekek tevékenységéhez az óvónők elegendő szabadságot biztosítanak a pontos határok megjelölésével. A szabályokat lehetőleg röviden, egyértelműen, pozitívan fogalmazzák meg.

Az óvodapedagógusok többszöri „határátlépésnél” konzekvenciákat, következményeket vezetnek be, megadják ugyanakkor a lehetőséget a javításhoz. A csoporton belül a felnőttek alakítják ki a közösségi élet szabályait. Amennyiben a befolyásolás eredménytelen, nevelési taktikát változtatnak.

Az óvodapedagógusok segítik a gyermekbarátságok kialakulását. Arra törekednek, hogy a gyermekek érdeklődjenek a közösség érdekében végbemenő feladatok iránt, érzelmileg éljék át a közös aktivitásból eredő célok teljesítését. Örömmel és érdeklődéssel kapcsolódnak be a közös együttlétekbe.

A kialakult összeütközések feldolgozása során az óvónők formálják a gyermek konfliktus megoldó készségeit.

Bátorítanak minden gyermeket, hogy belső elégedettsége, pozitív énképe növekedjen.

Az agresszív megnyilvánulásokat mutató gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési mód megerősítését kerüljük.

Az óvodapedagógusok minden gyermeknek lehetőség szerint biztosítanak személyes perceket, hogy a jó kapcsolatot megerősítsék. Ezekben a beszélgetésekben a mások és a saját érzések elfogadása és megfogalmazása is hangot kap.

A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélőtárs megbecsülése, értékelése, a kölcsönös engedmény keresése.

A gyermekek viselkedéskultúráját fejleszti a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélet, ami a sikert észrevéteti és a sikertelenséget segíti elviselni. Türelm helyett a felnőttek választási lehetőségeket adnak a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és később képessé váljanak a következmények felelős vállalására.

Az óvodapedagógus örömet jelzi dicsérettel, és félelemkeltés nélkül jelöli meg a veszélyeket, problémákat. A humor jó segédeszköz a pozitív töltésű viszonyok ápolásában, a szeretet egy bizonyos formája. A nehézségeket a humor feloldja, a görcsösséget megszünteti. A bátortalan gyermekek nevelésekor az óvónők kifejezést adnak örömüknek a kisebb előrelépésnél, fejlődésnél is. Áthatja a közösség fejlesztő pedagógiai munkát az odafigyelés, meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzésének meghallgatása, elfogadása, hogy a gyermekek örömteli optimizmusa fejlődjön.

Az óvodapedagógus szerepe az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés folyamán

Az óvodapedagógus szava, magatartása, viselkedése, viszonya a környezetéhez, érzelmi megnyilvánulásai hatást gyakorolnak a gyermek érzelmeire, sőt, megváltoztathatják a gyermek addigi érzelmeit.

Legtöbbször a felnőtteken múlik, hogy mi vált ki aktivitást, vagy mi vezet érdektelenséghez. Döntő mozzanat lehet javaslatunk, kezdeményezésünk időzítése, és a tárgyak, eszközök bemutatásának körülménye is. Jó hangulat kialakítása hozzásegíti a gyermeket kezdeményezésünk pozitív fogadtatására. A pozitív értékű magatartás pozitív érzelmekkel jár együtt. Figyelembe vesszük az érzelmek szubjektív természetét, valamint kísérő funkcióját, amely egyaránt megmutatkozik a megismerő tevékenységekben és akarati folyamatokban.

Építünk a gyermek befolyásolhatóságára, és arra, hogy tevékenységei az előző tevékenységekhez fűződő érzelmek hatása alatt állnak.

Figyelemmel kísérjük a gyermekek alaphangulatát. Kellemes élmények, örömök kialakítására törekszünk, hiszen ezek a kellemes alaphangulat kialakítását szolgálják. Építünk arra a tapasztalati valóságra, hogy a gyorsan változó hangulat idegessé teszi az egyes gyerekeket. A szomorú alaphangulat passzivitáshoz vezet, a dühös, keserű alaphangulat negatív cselekvésre készítet. Következetes, átgondolt fellépéssel befolyásoljuk az alaphangulat változását.

Elősegítjük az intellektuális érzelmek fejlesztését kutató – felfedező tevékenységek szervezésével, a gyermekekkel folytatott kommunikációval, a közös játékkal, közös alkotás örömeivel, élményekkel, legújabb ismeretek, benyomások megosztásával.

Az intellektuális érzelmek felkeltésében és fokozásában sok lehetőséget nyújtunk alkotó-, szerep-, fantázia-, és szabályjátékok szervezésével. Ügyelünk arra, hogy közben pozitív erkölcsi érzelmek kapjanak megerősítést: például szerénység, segítőkészség, sportszerű viselkedés.

Figyelünk a gyermekek életében már igen korán megmutatkozó esztétikai érzelmek két formájára, a befogadásra és az alkotásra.

Felhívjuk a figyelmet a természet, az évszakok változásai során megfigyelhető látványosságokra, gyönyörködésre, csodálkozásra való alkalmakat teremtünk.

Ugyanakkor bevonjuk a gyermekeket környezetük alakításába, ápolásába, csinosításába, így az esztétikus környezet kialakításának nem csak szemlélőivé, hanem alkotóivá is válnak.

Művészeti élmények befogadását elősegítjük képeskönyvek, művészeti albumok, képes folyóiratok nézegetésével, alkalmasszerűen kiállítások megtekintésével, színházi, zenei élmények, könyvtárlátogatások szervezésével.

Ízlésformáló beszélgetésekkel hozzájárulunk az esztétikai értékrend alakulásához.

Az élmények aktív feldolgozásával elősegítjük az önmegvalósítási törekvések fejlődését.

Szokások a gyermeki jellem formálásában

A gyermeki jellem úgy alakul, hogy megtanulja mi a helyes, majd akar helyesen viselkedni, és amikor már helyesen viselkedik, rájön arra, hogy már tud helyesen viselkedni.

A külső minták belátáson a meggyőződésen át belsővé válnak, beépülnek a viselkedés rendszerébe, amikor a gyermek rájön arra, hogy képes a helyes viselkedésre. Ez örömet, boldogságot is jelent számára, hiszen ez a folyamat sok elismerő dicsérettel párosul, amely hajtóerőként hat a személyiségére.

Amikor a gyermek – hosszú tanulási folyamatban – eléri azt a szintet, hogy a tudatában megjelenik egy modell a helyes viselkedésről, akkor ez egyúttal szabadságot is jelent számára. Hiszen képes alkalmazkodni környezetéhez, és ez kifejez egyfajta kiegyensúlyozottságot, megelégedettséget, nyugalmat.

Ebben a folyamatban segítenek a családot összetartó szokások (értékek, normák), amelyekre épít az óvodai nevelésünk a gyermeki közegre értelmezett szokásaival, olyan viselkedési módokkal, amelyek a gyakorlás során alakulnak, belsővé válnak, beépülnek a személyiségbe.

Szokások révén formálódnak a gyermek akarati tulajdonságai, mint a kötelesség, a feladattudat, önfegyelem, kitartás, önállóság, szabálytudat.

Szokások révén alakul morális érzékenysége, mint az együttérzés, figyelmesség, önzetlenség, udvariasság, becsületesség, tisztelet, mások megértése és a másság elismerése.

A szokások biztosítják a rendszerességet, a határozottságot, a lelki egyensúlyt.

Feladatunk

Olyan értelmes szokásrendszer alakítása a gyermekcsoportokban, melyek mindegyikét értik a gyermekek, amelyek betartására életkori és egyéni sajátosságaik alkalmassá teszik őket. Ezek közelítenek a társadalmi normákhoz, és a gyermekek érzelmeihez.

Törekszünk arra, hogy az óvodapedagógus magatartása ebben a folyamatban mindig mintaszerű, követhető példát nyújtson.

Építve a gyermekek mintakövetésére, - arra hogy a gyermekek szívesen teljesítik mások kívánságait, olyanokét, akiknek örömet szerezni számukra boldogság, - alakítjuk az alkalmazkodást mások elvárásaihoz, vagyis az engedelmességet.

A szokások alakulását, a gyermekek viselkedésében mérhetjük le. Fontos feladatunk a helyes jellembeli tulajdonságok erősítése, a következetesség, határozottság, az elismerés, a szükséges elmarasztalás, a gyermekek számára érthető értékelés.

Tudatosítjuk a gyermekekben pontosan mit várunk el tőlük, mi a helyes viselkedés.

Szokások révén biztosítjuk a gyermekek számára az egészséges életritmust, amellyel nyugalmat, kiegyensúlyozottságot érhetünk el. Napirendi szokások által tesszük lehetővé önállóságuk alakulását, rendszeretük, fegyelmezetttségük, önbizalmuk, szorgalmuk, kitartásuk fejlődését.

Tudjuk, hogy a gyermekek önállósága, rendszeretete, fegyelmezett alkalmazkodása teszi őt alkalmassá arra, hogy társaival szemben is tisztelettudó, udvarias, segítőkész magatartást mutasson. Ezért feladatunk a szokások türelmes, következetes betartása.

Udvariasság, figyelmesség terén

Tudatosítjuk a gyermekekben: hogy az érkezőt köszönteni a távozótól búcsúzni illik, vagyis érkezésükhöz, távozásukhoz köszönés párosul. (Hogyan? Napszaknak megfelelően. Rugalmasan kezelve).

Tudatosítjuk, hogy illik egymást meghallgatni, - szokás a megértő odafigyelés -, ha két felnőtt vagy gyermek beszélget, várják meg míg rá figyelnek, nem illik azt megzavarni.

Tanítjuk, hogy illő szavakkal kérjenek; a kapott tárgyat, bármit köszönjék meg.

Ha valami, bármi leesik a földre, vegyék fel, tegyék a helyére, adják a tulajdonosának, vigyázzanak a környezetük rendjére, tisztaságára, óvják a tárgyak, dolgok épségét.

Bármilyen helyzetváltoztatás kellő figyelemmel, halkán történjen.

Nyugodt, elmélyült játékot nem illik megzavarni. Kedves, figyelmes szavakkal más játék felé irányítjuk a gyermek figyelmét az esetleges konfliktus megakadályozása céljából.

Segítségadás szokását alakítjuk kérés nélkül is.

Alvó gyermekek nyugalmára kellő figyelemmel vigyázunk. Másokban megjelenő másság figyelembevételét, ehhez való alkalmazkodást is erősítjük ebben a szokásban.

Hiányzó gyermekről, felnőttekről beszélgetünk, távollétük okáról érdeklődünk. Figyelemmel kísérjük, kinek mikor van születésnapja (gyermek, felnőtt). Megünnepeljük ajándékkészítéssel, jókívánságokkal, apróbb figyelmességekkel, gyümölcscsel. Illik az előzékenység a lányokkal szemben, óvodapedagógussal, felnőtt dolgozókkal is. Szokás az ajtóban előre engedni a kislányokat, felnőtteket, az asztalnál a lányok szednek először az ételből. Udvaron, szobában, járművön, séta, vagy múzeum látogatáskor, orvosi rendelőben, színházban stb. illik a halk figyelmes beszéd.

Minden szokás csak addig szokás, amíg életünk része, amíg gyakorlással életben tartjuk azokat. Ezért fontos feladatunk, hogy a felnőttekben is tudatosodjon a gyermeki udvariasság, figyelmesség szokása, hiszen a szokás könnyen kialudhat, megszűnhet gyakorlás hiányában, kialudhat a gyermek érzelm és akaratvilágában. Szükségesnek látjuk a szülők bevonását ezen értékek megismerésében, gyakorlásában.

Türelmesség terén

A nyugodt légkör kialakítása csak akkor valósul meg, ha figyelmességet, fegyelmezettséget mutatnak a felnőttek, gyerekek egymás iránt. Ezért fontos feladatunk annak tudatosítása, hogy, illik türelmesen kivárni, míg a kívánt, és elkért játékot a másik gyermek odaadja. Szokás a kiszámoló, vagy egyszerűen a türelmes várakozás a játszó gyermek mellett.

Tanuljanak meg várni, míg sorra kerülnek például szabályjátékban, szertornában, ollóhasználatban, véleménynyilvánításban.

Tudjanak türelmesen várni, míg az óvodapedagógus vagy társuk rá tud figyelni, meg tudja hallgatni kívánságukat, mondanivalójukat.

Kapott vagy kívánt feladat megoldásához, e tevékenység végrehajtásához kitartó, türelmes magatartás szükséges.

Bármilyen segítségadásban (szóban, tettben) legyenek türelmesek társukkal szemben mindaddig, míg a tevékenység megvalósul, vagy amíg a segített gyermek önállóan megoldja a feladatát (pl.: öltözködés, cipőfűzés, mosakodás, fésűlködés, rendtevés, terítés).

Tanuljanak meg lemondani dolgokról, (pl.: első legyen a sorban, mindig ő győzzön, eszközökről a másik javára – különösen a gyengébb, visszahúzódóbb javára). Tanulják meg a vezető szerep átadását másoknak is.

Alakuljon ki felelősségérzet a segítségben, az önálló feladatvégzésben (naposság, megbízatások).

Igazságosság terén

Legyen képes minden 6 éves – az ismert szokások alapján – igazságosan megoldani a konfliktusokat, elsősorban a játékeszközök, a szereposztások vonatkozásában.

Küzdjön saját igazáért – az ismert szokások alapján – kellő illendőséggel, például az adott szó, az óvodapedagógusnak tett ígéret betartásával.

Véleményalkotás, véleménynyilvánítás terén

Legyen megértő, igazságos, megfontolt az együttjátszásban, szereposztásban, szerepcserékben, a szerepek tartalmának kialakításában a csoportot érintő kérdésekben, mint közös életük szokásainak, szabályainak megbeszélésében, ötletadásban.

A véleményalkotás segíti a szokások, szabályok megerősödését, belátását, hozzájárul a kulturált viselkedés alakulásába, az értékes tulajdonságok megerősödésében.

Szolidaritás terén

Legyenek megértők – elsősorban a nagyok – az újonnan óvodába kerülő gyermektársaikkal szemben; gyengébbekkel, a kevésbé ügyesekkel szemben, a szomorú, elesett társakkal szemben.

Fegyelmezetség terén

A fegyelem az alapja az értelmi, érzelmi, akarati élet alakulásának. Biztosítja a nyugalmat, a rendet, a rend pedig a biztonságot. Értéktartó normák betartására ösztönöznek.

A normatartó magatartás, a szabályokhoz, szokásokhoz való alkalmazkodás, a fegyelmezett viselkedés eredményezheti a személyiség kiteljesedését.

A szokások, szabályok alakítása csak akkor jelenti az akarati tulajdonságok és erkölcsi értékek megjelenését, ha azok nem tiltással, hanem lehetőségek biztosításával párosulnak.

Tiltással korlátokat állítunk a gyermek elé, értelmetlenek, kívülről ráerőltetettek, így sosem mutatnak utat a fejlődésben. (Ne fuss, ne kiabálj stb.)

A gyermek az értő, együttérző nyugodt magyarázatot kívánja, a belátáson alapuló határokat, „eddig lehet, de tovább nem” – megfogalmazásokat.

Lehetőséget kell biztosítani a szabad mozgáshoz, (gondolkodásban, tettben) de a határokon belül, amelyeknek belátható a fontossága. Fontos, hogy csak abban szabjunk határokat, amelyekben ez elengedhetetlen.

A megnyugtató magyarázat akkor is segít, ha még nehezen érti, de bízik a felnőttekben, helyesen cselekszik, ezzel biztonságot szerezhet a felnőttől.

Ha jóra akarjuk nevelni gyermekünket, a jót meg kell szerettetnünk vele.

Minden szülő és pedagógus határozottsággal nevelje a gyermeket határozottságra, erős kontrollal önkontrollra, értelmes irányítással önrányításra.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, az óvoda dolgozóihoz. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.

A gyermekeknek igényévé válik a viselkedés és helyes cselekvés szabályainak betartása.

Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén.

A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együttéreznek a közösség tagjaival.

Konfliktushelyzetben társaikkal egyezkednek.

Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha az óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.

A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.

Igényükké válik a tevékenységekben való részvétel és együttműködés.

A tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezik. Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatják a felnőttek, gyermekek közléseit.

Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.

A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.

Értékelik saját tetteiket és az eljük tárt magatartási példákat. Konfliktusos helyzetben társaikkal képesek egyezkedni.

Érvényesítik kezdeményezőképességüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.

Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat.

2.1. Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés sajátos nevelési igényű gyermekeknél

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök biztosítása alapvető fontosságú.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében is fontos a szocializációt segítő képességek (együttműködés, alkalmazkodás, normakövetés, önállóság, önellátás, önkifejezés, pozitív önértékelés) kialakítása, folyamatos fejlesztése.

Alapvető fontosságú továbbá az érzelmi nevelés terén a gyermek biztonságérzetének megalapozása, a különböző tevékenységekhez igazodó helyszínek, határvonalak kijelölése.

A személyiség fejlesztése a kiegyensúlyozottság, harmonikusság, a szocializációra való alkalmasság irányában történik.

Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejlesztenünk a beszédértést, szókinccset, (szükség esetén) szájról olvasási készséget, érthető kiejtésre nevelést.

Az érzelmi, akarati életük, az együttéléssel kapcsolatos értékek megismerése, elfogadása kezdetben irányítással, később önállóan történik.

A fejlesztés, nevelés során folyamatosan szem előtt kell tartanunk a szociális képességek területén jelentkező akadályozottságok (pl. a normakövetés képességének zavara, a kooperatív készségek és az önfegyelem hiánya, a kommunikációs zavarok, a kritikátlanosság) korrekcióját.

A fejlesztő gondozás során alakul ki az érzelmi kötődés, az elemi szociális kapcsolatok, a kommunikáció és az én, a személyes identitás első körvonalai.

Az alapvető szükségletek kielégítésének alkalmában mindig kommunikációval kell kísérnünk a cselekvést, a folyamatot komplex - egyénre szabott -, kommunikációs jelzésekkel kísérve a szokások kialakítására kell törekednünk.

A rituálék és szokások segítik a gyermekeket a szituációk felismerésében, amely az adekvát együttműködés feltétele. Minden apró kommunikációs jelzést észre kell vennünk, amelyek a gyermek aktuális szükségleteire utalhatnak, ezzel erősítve önbizalmukat, biztonságérzetüket, szerepüket a csoportban.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Sérülés specifikusan, egyéni képességek függvényében

- Az anyáról való leválás esetenként megtörténik, befejeződik.
- Kialakul a társas kapcsolatok kialakításának képessége gyermekekkel és felnőttekkel.
- Képes érzelmei kifejezésére, a megfelelő kommunikációra, kapcsolatteremtésre,
- Képes elsajátítani a közösség kommunikációs formáit.
- Megtalálja helyét a csoportban és a szűkebb- tágabb környezetében.

3. AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Célunk

A gyermekek értelmi képességeinek alapozása, fejlesztése, aktív cselekedtetéssel, az érzelmi hatások felerősítésével eljuttatni a gyermeket az egocentrikus (énközpontú) gondolkodástól a szemléletes, tapasztalatokon alapuló gondolkodásig, fogalomalkotásig.

Az érthető kifejező beszéd készségének kialakítása, a nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, helyes nyelvhasználattal a biztonságos önkifejezés megalapozása.

Feladatunk

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetítéssel - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra -, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítson a gyermekeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése.

Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő, ösztönző környezetet biztosítunk.

Az óvodapedagógus szerepe

A játékban kialakult társas kapcsolatok során fejlesztjük a gyermek beszédét. Az óvodapedagógus és a gyermek párbeszéde a társadalmi formákon túl alapvetően nyelvtani kategóriák kialakulását is elősegíti. Feladatunk továbbá, hogy a gyermek beszédkedvét felkeltsük. Lehetőséget teremtünk az ilyen kapcsolatok kialakítására. Bekapcsolódva a játékba, mintát adva a nyelvi formák alkalmazására, amely segítségével színesebbé tesszük a gyermek tevékenységét és beszédét. A szimbolikus játékformák adják a legtöbb alkalmat a gyakorlásra. A bábjátékkal lehetőséget kínálunk a hallgatag gyermek megszólaltatására. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy személyes példánkkal

(odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés), kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözzük a gyermekek közötti kommunikációt, bővítjük szókincsüket, adjunk lehetőséget

metakommunikációs ismeretek (pl. érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások) bővítésére. Az érzelmeik kifejezésére használjuk a hangszín, hangerő, a gesztus, a mimika és a mozgás különböző formáit. Közvetlen beszédfejlesztő lehetőséget kínálunk a különböző nyelvi játékokon keresztül, amely játékos mozgásra, cselekvésre épülnek.

Megteremtjük az oldott, derűs légkört, amelyben a gyermek közlési vágya, kapcsolatteremtő beszéd-készsége fejlődik. A gyermek a szóbeli közlés elemeit utánzással sajátítja el, melyben az óvodapedagógushoz való érzelmi kötődés segíti.

Az anyanyelvi nevelés része a könyvek szeretetére, olvasásra nevelés is. Az irodalmi élménynyújtáson túl formáljuk az esztétikai ízlésüket.

Az óvodai nevelés minden területe tág lehetőséget ad az óvodapedagógusnak a gyermek beszédfejlettségi szintjének felmérésére és fejlesztésére. (gondozás, önkiszolgálás, öltözés, étkezés, játék közben hallás, beszédészlelés, szókinccs, verbális és beszédprodukciós készség.)

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ, különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek), végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.

- A gyermek szabadon fejezi ki önmagát, közlési vágya érvényesül.

- Élményeit képes elmondani 5-6 logikus mondatban.

- Helyesen használja a nyelvtani kifejezőmódokat, ismeri a szavak tartamát.

- Biztonságérzete megerősödött, szívesen beszél.

- Képesé válnak a gyermekek mások meghallgatására.

- A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

3.1. Anyanyelvi és értelmi nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél

Döntően fontos a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is a hangzásilag érthető beszéd komplex kialakítása, kommunikációjuk fejlesztése. A fejlesztés hagyományos és modern technikai eszközök, speciális módszerek alkalmazásával az egyéni adottságokhoz igazodva történik.

Szinte a legtöbb probléma mellé társulhatnak kommunikációs problémák, beszédzavarok. A probléma függvényében a gyermekek szókinccse szegényesebb lehet, gondolkodásuk beszűkültebb. A különböző kognitív funkciók érintettsége akadályozhatja a versek, mondókák megtanulását. Gyakran légzésproblémák is adódhatnak, valamint a nonverbális kifejezőkészség is akadályoztatva lehet. Nagyon fontos feladatunk e gyermekek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal, gyógypedagógussal való együttműködésre.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Sérülés specifikusan, egyéni képességek függvényében

- Megfelelő szókinccsel rendelkezik.
- Képes különböző versek, mondókák elsajátítására.
- Képes a megfelelő nonverbális kommunikációra.
- Beszéde relatíve tiszta, érthető.
- Hangzóhibái kialakultak.
- Képes önmagát megfelelő szókinccsel kifejezni.

IV. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

1. Az óvoda személyi feltételei

Óvodánkban, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Nevelőmunkánk kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele nevelésünknek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát kell, hogy jelentsen a gyermek számára.

Az óvodapedagógusi tevékenységünknek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottaknak összehangolt munkája hozzájárul óvodai nevelésünk eredményességéhez.

Migráns gyermekek nevelése esetén feladatunk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Az intézmény dolgozói	Fő
Főiskolai, ill. felsőfokú végzettségű óvodapedagógus	28
Középfokú végzettségű óvodapedagógus	1
Pedagógiai munkát segítő szakképzett dajka	15
Gyógypedagógus	1
Pedagógiai asszisztens	4
Óvodatitkár	1
Fűtő- udvari munkás	2
Udvari munkás	1
Konyhai dolgozó	1

Pedagógusképünk

Olyan óvodapedagógusok, akikre a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, a szülők tisztelete, a megértő, együttérző, elfogadó, a segítőkészséget előtérbe helyező gyermekszeretet jellemző.

Nevelőtestületünk tagjai szakmailag jól felkészült, pedagógiai megújulásra törekvő nevelők, akik képesek az együttműködésre, egymás tiszteletére, megbecsülésére. Jellemző rájuk az önképzés, a továbbképzés, a szaktudás megújítására való törekvés. Nevelőtestületünk légköre nyugodt, derűs. Lehetőséget biztosítunk az önállóságra, a kezdeményezésre. A különbözőségeket, a másságot elfogadjuk, tiszteletben tartjuk. Az egyéni értékek pozitív irányú megközelítését erősítjük.

Pedagógiai tevékenységünk általános elvei, feladatai

- A megértő, segítő, együttműködő, ösztönző és aktivizáló pedagógusi magatartás folyamatos érvényesítése és fejlesztése.
- A pedagógiai önállóságra épülő sokszínű nevelési eljárásban jusson kifejezésre a szakmai autonómia.
- Különböző gyakorlati problémák felvetése, kutató-felfedező módon, ami a problémamegoldó és önálló gondolkodás fejlődését segíti elő.
- A kommunikáció egészében és a gyermekek fejlesztése érdekében - lehetőségekhez mérten - alkalmazzuk az infokommunikációs képességfejlesztési eszközöket, segédanyagokat.
- A megbeszéléseken, vitákban, értekezleteken óvodapedagógusaink rendszeresen fejték ki álláspontjaikat, érveléseikkel legyenek képesek másokat meggyőzni, és ők maguk is meggyőzhetőek legyenek.
- A pedagógiai folyamatban részt vevők és külső szakemberek visszajelzéseit a fejlődés érdekében beépítjük szakmai munkánkba.
- Fontos elvünk a gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésének segítése az óvodai tevékenységeken keresztül a gyermekeknek legmegfelelőbb módszer megválasztásával, egyéni, páros, csoportos szervezési módok alkalmazásával.
- A nevelők modell szerepe erősödjön a gyermek nevelésében, és a családdal való kapcsolatban is.
- A gyermeki jogok tiszteletben tartása. A gyermeki jogok védelme az óvodában minden dolgozónak felelőssége.
- A 2003. évi LXI. törvény alapján hátrányos megkülönböztetés (különbségtétel, kizárás, korlátozás, kedvezés), amelynek célja az egyenlő bánásmód megszüntetése, a gyermek zaklatása az óvodában nem fordulhat elő. (Zaklatásnak minősül minden olyan magatartás, amelynek célja a gyermek megalázása, megfélemlítése, emberi méltóságának megsértése, ill. az ilyen környezet kialakítása).
- Nem minősül hátrányos megkülönböztetésnek, ha a nevelőmunka jellegéből adódik a különbségtétel (pl. differenciált fejlesztés).

2. Az óvoda tárgyi feltételei

Intézményünkben a gyermekek részére kialakított helyiségek megfelelőek, lehetővé teszik a gyermekek egyidejű befogadását, egészséges és biztonságos körülmények közötti foglalkoztatását, öltözését, tisztálkodását, étkezését, pihenését.

A helyiségek berendezése a létszámok figyelembevételével történik. Törekszünk olyan méretű és berendezésű tárgyak felhasználására, amelyek megfelelnek a közegészségügyi előírásoknak, tűzvédelmi, egészségvédelmi, és munkavédelmi követelményeknek, amelyekben minden egyidejűleg jelenlévő gyermek és munkát végző felnőtt igénye egyidejűleg teljesíthető.

Tárgyi felkészültségünk bővítésénél törekszünk a modern, esztétikus külső és belső környezet biztosítására.

Pedagógiai programunk megvalósításához szükséges alapvető tárgyi feltételek adottak, karbantartásuk, bővítésük folyamatosan történik.

A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára való tekintettel helyezük el.

Óvodai játszóudvaraink alapterülete a tagóvodákban lehetővé teszi valamennyi gyermekcsoport egyidejű befogadását és egészséges, biztonságos körülmények közötti foglalkoztatását. Célunk, hogy a környezetünkhöz igazodó, természetes anyagból készült, ügyességet és mozgást fejlesztő játékokkal rendezzük be az udvart, amelyek megfelelnek a korszerű követelményeknek.

Törekszünk mozgás és játéktevékenységük kielégítésére, valamint, hogy a gyermekeket a környezetükben harmóniát árasztó színek, formák, anyagok vegyék körül.

Az óvodának a program céljaihoz rendelt eszközrendszere

Intézményünk pedagógiai programjának megvalósításához szükséges alapvető tárgyi eszközökkel rendelkezik.

A játéktevékenység eszközei

Az alapvető játékeszközöket biztosítani tudjuk. Költségvetésen kívüli összegből (pályázatok, alapítvány) igyekszünk pótolni a játékhöz szükséges eszközök bővítését. Mind a három tagóvoda célirányosan törekszik az udvari sport- és mozgásfejlesztő eszközök beszerzésére, az udvari játék feltételeinek javítására. Kiemelt szempontunk az EU szabványnak való megfelelés.

Az óvodai tanulás eszközei

A szakmai eszközök beszerzése, minőségi és mennyiségi bővítése folyamatosan történik. Az eszközállomány elemzésekor ki kell emelni azokat az óvónők által készített játékokat és eszközöket, amelyek az egyéni fejlesztés során fontos szerepet kapnak az óvodai tevékenységekben.

Mese és szakkönyvellátottság

Intézményünkben a mese és szakkönyvellátottságunk megfelelő. Mesekönyv állományunkat a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően alakítottuk ki, minden korosztály számára változatos ismereteket nyújtanak.

Szakmai könyvtárunk fejlesztésére is folyamatosan törekszünk. Kialakítottuk „zöld könyvtárunkat”, mivel a „Zöld Óvoda” cím viselésével a környezettudatos nevelés kiemelt szerepet kap intézményünkben.

3. Az óvodai élet megszervezése

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a kialakított napirendünk és hetirendünk biztosítja a feltételeket. Ezeket a feltételeket megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósítjuk meg.

Napirendünk és hetirendünk igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, tekintettel a helyi szokásokra, igényekre.

A rendszeresség és az ismétlődések biztosítása hozzájárul a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtéséhez.

Napirendünket a folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontosnak tartjuk a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítását, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A napi- és hetirendet a gyermekcsoport pedagógusai közösen alakítják ki.

Óvodai életünk szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Óvodapedagógusaink közösen együttműködve a gondozást végző munkatársakkal a gondozás folyamatában is nevelnek, építik kapcsolataikat a gyermekekkel, amellyel segítik önállóságuk fejlődését.

Óvodai nevelésünk tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumaink szolgálják.

Tervezésben komplex módon vesszük figyelembe a pedagógiai folyamat minden lényeges elemét, alkalmazzuk az adaptív oktatást.

A tervezés megvalósulásának eredményessége folyamatos reflexiót kíván.

Óvodai nevelésünk az óvodavezető által jóváhagyott pedagógiai programunk alapján valósul meg, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezzük meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

A NAPIREND JAVASOLT ÁLTALÁNOS IDŐKERETEI

A napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

A tevékenységekben a gyermekcsoport összetételeinek, dinamikájának megfelelően alkalmazzuk az egyéni, páros, csoportos tanulásszervezési módokat és élünk a szociális tanulás lehetőségével.

Óvodánk 10, 5 órás nyitva tartással üzemel, így az időeloszlás a következőképpen alakul:

– játék és szabadidős tevékenység	5,30 óra
– étkezés, pihenés	3,00 óra
– öltözködés, tisztálkodás	1,25 óra
– komplex foglalkozások maximum időtartama	35 perc

Tevékenységek	3-4 évesek számára		4-5 évesek számára		5-6-7 évesek számára	
	okt. 01- máj. 31.	jún. 01- szept. 30.	okt. 01- máj. 31.	jún. 01- szept. 30.	okt. 01- máj. 31.	jún. 01- szept. 30.
Játék, egyéb szabadon választott tevékenység csoportszobában és az udvaron 5- 35 perces csoportos foglalkozások	4,30 óra	5,15 óra	5,30 óra	6,30 óra	6,40 óra	6,40 óra
Előkészület az étkezéshez	2 óra	1,30 óra	1,25 óra	1 óra	1 óra	1 óra
Öltözködés, testápolási teendők	1,45 óra	1,30 óra	1,15 óra	1 óra	1 óra	1 óra
Pihenés, alvás	2 óra	2 óra	2 óra	2 óra	1,30 óra	1,30 óra
Mozgás, mozgásos percek	15 perc	15 perc	20 perc	20 perc	20 perc	20 perc

A napirendet és hetirendet annak megfelelően, ahogy az évszakok változnak, vagy a gyermeki tevékenység ezt indokoltá teszi, rugalmasan változtatjuk, módosítjuk, felépítésénél alkalmazzuk a fokozatosság, a képességfejlesztés, egymásra épülésének elvét.

Az étkezési szokásokat az óvodapedagógus úgy alakítja jól szervezeten, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon. Az étkezések kezdése minden gyermeknek azonos időpontban történik (nem folyamatos).

4. Az óvoda kapcsolatai

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukba foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

4.1. Óvoda-család

Intézményünkben kiemelt feladatunk a szülőkkel való együttműködés tartalmi megújítása. Célunkat akkor érjük el, ha az alább megadott feladatokat teljesítjük.

Feladatunk

A személyiségi és szülői jogok tiszteletben tartásával erősíteni a partneri viszonyt. Az óvodai nevelés a családi nevelés kiegészítője. A kettő összhangja, együttműködése a gyermekek harmonikus fejlődésének feltétele. Az intézmény nem vállalja át a család nevelési feladatainak megoldását, de hozzájárul a családi szocializáció esetleg kedvezőtlen hatásának enyhítéséhez. A családi nevelés hiányosságaira tapintatosan ráirányítjuk a szülők figyelmét, felajánljuk a szakmai-pedagógiai együttműködést a hiányosságok pótlására, a hibák elkerülésére és lehetséges mértékig kompenzáljuk a családi nevelés okozta hátrányokat.

Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Szükség szerint felhívjuk a szülők figyelmét – a 2011. évi CXCV. tv. A nemzeti köznevelésről – saját jogaikra és kötelességükre. Szakszerű és kielégítő tájékoztatást adunk a szociális juttatások és más gondjaik megoldásának lehetőségéről.

A gyermekek reális megismeréséhez, értékeinek felfedezéséhez, alapszükségleteinek kielégítéséhez a szülőket hozzásegítjük a gyermek fejlődéséről való rendszeres és korrekt tájékoztatással.

A kapcsolattartás formái

1. Beiratás: az első személyes kapcsolat felvétele
Az óvodai beiratkozás előtt nyílt napokat szervezünk a tagóvodákban, ahol tájékoztatást nyújtunk az óvodai életről.
Életképek vetítése óvodánk működéséről a beiratás napjaiban.
Helye: Vám úti Tagóvoda
2. Családlátogatások: A gyermekek óvodába lépése előtt, amely a gyermek és a családok nevelési szokásainak megismerését segíti. Családlátogatás történhet a gyermek szociokulturális hátterének felmérése céljából a gyermekjóléti szolgálat kezdeményezésére is.
Az óvodapedagógusok tiszteletben tartják a család egyéni kéréseit.

3. Szülői értekezletek: Esetenként összevont, illetve csoportokban szervezett találkozási forma a család és óvoda között.
4. Fogadóórák: szervezése negyedévenkénti rendszerességgel történik (november-február- május hónapokban).
A fogadóórák konkrét időpontjáról a szülők a faliújságon kapnak tájékoztatást. Ettől függetlenül a szülő és az óvodapedagógus szükség szerint kezdeményezhet egyéni beszélgetést aktualitásnak megfelelően.
Fogadóóra kezdeményezhető az intézmény logopédusánál és gyógypedagógusánál is előzetes időpont egyeztetése után.
5. Nyílt napok: Szülők részvétele az óvodai életben, amikor bemehet a csoportba és megismerheti gyermeke óvodai életét.
 - Rendezvények:
 - Lampionos felvonulás
 - Alkotó délután
 - Mesenap

A gyermekek műsorral ünnepelnek a következő ünnepélyek alkalmával

- Anyák napja
- Nagycsoportosok búcsúztatása

A felsorolt rendezvények, valamint az anyák napja és a búcsúztató nyilvánosak, amelyekre meghívhatók a szülők és más vendégek is.

Szülői Szervezet

Az óvodában a Nemzeti Köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 73 § (1) bekezdése alapján a szülők jogaik érvényesítésére, kötelességük teljesítése érdekében szülői szervezetet hozhatnak létre, amely az intézmény működését, munkáját érintő kérdésekben véleményezési, javaslattevő joggal rendelkezik.

A Szülői Szervezet joga

Tájékoztatást kérjen a nevelési-oktatási intézmény vezetőjétől a gyermekek nagyobb csoportját érintő bármely kérdésben.

A gyermekek nagyobb csoportját érintő kérdések körébe tartozó ügyek tárgyalásakor képviselő útján, tanácskozási joggal részt vegyen a nevelőtestület értekezletén.

A Szervezeti és Működési Szabályzatban meghatározott jogosítványait gyakorolja.

Kapcsolattartás

A Szülői Szervezet megalakulásához, működéséhez szükséges feltételeket az óvodavezető köteles biztosítani.

A Szülői Szervezet vezetőjével a kapcsolatot az óvodavezető és helyettes tartja. A kapcsolatot tagóvoda szintű szülői munkaközösség vezetőjével a tagóvoda-vezető, a csoportszintű ügyekben a csoport szülői munkaközösségek képviselőivel az óvodapedagógus tartja.

Az intézmény szülői szervezetének vezetőjét meg kell hívni a nevelőtestületi értekezlet azon napirendi pontjának tárgyalásához, amely ügyekben jogszabály vagy az óvoda szervezeti és működési szabályzata a szülői munkaközösség részére véleményezési jogot biztosított.

A meghívás a napirendi pontok írásos anyagának legalább 8 nappal korábbi átadásával történhet.

Az óvoda vezetője vagy helyettese a Szülői Szervezet vezetőjét rendszeresen, de legalább félévente tájékoztatja az óvodában folyó nevelőmunkáról és a gyermekeket érintő kérdésekről.

Az óvodapedagógus a csoport szülői munkaközössége képviselőjének szükség szerint, de legalább évente két alkalommal ad tájékoztatást.

Az óvodai Szülői Szervezet és a vezetők kapcsolattartási formái

- Szóbeli személyes megbeszélés
- Értekezletek
- Írásbeli tájékoztatók
- A Szülői Szervezet nevére szóló levelek átadása
- Dokumentum, irat az óvodai szülői szervezet által gyakorolt jogok írásba foglalásával.

4.2. Külső kapcsolatok rendszere, formája

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék, és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények), és óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

1. A fenntartóval való kapcsolattartás

A kapcsolat tartalmát meghatározzák a Nemzeti köznevelésről szóló törvénynek a fenntartói irányításra vonatkozó előírásai.

A fenntartóval (Vác Város Önkormányzat Képviselő-testülete) és a gazdálkodást segítő szervezettel (Vác Önkormányzat Gazdasági Hivatala) való együttműködés elsősorban az óvodavezető feladata, de az óvodavezető megbízásából a nevelőtestület tagjai is részt vesznek az együttműködésben.

Az intézmény és a fenntartó kapcsolata folyamatos, elsősorban a következő területekre terjed ki:

- Az intézmény működésére (átszervezésére, megszüntetésére, tevékenységi körének módosítására, nevének megállapítására).
- Pénzügyi-gazdálkodási tevékenységekre (kötségvetésre, költségtérítésekre, szociálisan adható kedvezményekre stb.).

Az intézmény ellenőrzésére:

- Gazdálkodási, működési, törvényességi szempontból.
- Szakmai munka eredményessége tekintetében.
- Gyermekvédelmi tevékenységre.
- A gyermekbalesetek megelőzése érdekében tett intézkedések tekintetében.
- A szakmai munka értékelésére.

Kapcsolattartás formái:

- Szóbeli tájékoztatás.
- Írásbeli beszámoló adása.
- Egyeztető tárgyalásokon, értekezleteken való részvétel.
- A fenntartó által kiadott rendelkezések átvétele, végrehajtása céljából.
- Információs szolgáltatás az intézmény szakmai, pénzügyi-gazdálkodási tevékenységéhez.
- Az intézmény és a fenntartó kapcsolata eseti az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzat, Házirend, Pedagógiai Program, Továbbképzési Program és Beiskolázási terv jóváhagyása tekintetében.

Kapcsolattartó személyek: óvodavezető, óvodavezető-helyettes, tagóvoda-vezetők

2. Az Általános Iskolával való kapcsolattartás

Az óvoda vezetője, óvodapedagógusai rendszeres kapcsolatot tartanak a lakóközvet szerinti iskola igazgatójával, pedagógusaival.

A kapcsolattartás célja az iskolába menő gyermekek beilleszkedését megkönnyítő együttműködés kialakítása.

Évente együttműködési tervet készítenek, amely kiterjed

- az óvodások iskolával való ismerkedésére,
- az ünnepélyeken való kölcsönös részvételekre,
- a volt óvodásokra vonatkozó után követésre.

Kapcsolattartás formái: - rendezvények, látogatások
- szakmai megbeszélések

Kapcsolattartó személyek: óvodavezető

3. Bölcsőde és óvoda kapcsolata

Az óvoda vezetője, az óvodapedagógusok rendszeres kapcsolatot tartanak fenn az óvoda körzetében legközelebb található bölcsőde vezetőjével és az érintett dolgozókkal.

Megbeszéljük a gyermekfelvételeket, szülői értekezleteken kölcsönösen képviseljük intézményünket. Meghatározzuk a bölcsődéből óvodába kerülő gyermekek beilleszkedésének megkönnyítése érdekében szervezendő kölcsönös látogatásokat. Évente együttműködési tervet készítenek.

Kapcsolattartás formái: - rendezvények, látogatások
- szakmai megbeszélések

Kapcsolattartó személyek: óvodavezető

4. Pedagógiai Szakszolgálattal való kapcsolattartás

A kapcsolattartás formái elsősorban eseti, amely kiterjed:

- szakvélemény kérésére a gyermek személyiségével, értelmi fejlettségével, magatartásával kapcsolatban,
- iskolai alkalmasság megállapítására,
- a gyermek pedagógiai szakszolgáltatnál történő fejlesztésére,
- az óvodavezető, az óvodapedagógusok konzultációs kapcsolatot tarthatnak a vizsgálatra küldött, vagy fejlesztő foglalkozáson résztvevő gyermekekkel kapcsolatban.

Kapcsolattartó személy: óvodavezető

5. A Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal való kapcsolattartás

Ha a nevelési-oktatási intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattól, Gyámügyi Hivataltól.

A veszélyeztetettség megelőzése érdekében kapcsolatot tarthat fenn más gyermekvédelmi feladatot ellátó személyekkel, intézményekkel, hatóságokkal.

Az óvoda gyermekvédelmi felelőse folyamatos kapcsolatot tart a Gyermekjóléti Szolgálattal, amelyről az óvodavezetőnek rendszeresen beszámol.

A kapcsolattartás formái:

- A gyermekjóléti szolgálat értesítése, ha az óvoda a beavatkozást szükségesnek tartja.
- Esetmegbeszélések.
- Előadásokon, továbbképzéseken, rendezvényeken való részvétel.
- A Gyermekjóléti Szolgálat és más gyermekvédelmi feladatot ellátó, fontosabb intézmények címének, telefonszámának kihelyezése a szülők által jól látható helyre.

A szülőket a nevelési év kezdetekor írásban tájékoztatjuk a gyermekvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy hol, milyen időpontban kereshető fel az intézményben.

A gyermekvédelmi felelős a feladatát az éves munkaterve és a vezetői megbízás alapján végzi.

Kapcsolattartó személy: óvodavezető, gyermekvédelmi felelősök

6. Egészségügyi szolgálattal való kapcsolattartás

Az egészségügyi ellátás az óvoda orvosának és a védőnő együttes szolgáltatásából áll. Az egészségügyi ellátásban közreműködik még a fogorvos.

A kapcsolattartás kiterjed:

- A védőnő rendszeres tisztasági és hajvizsgálatára, fogápolási tanácsadásra,
- igény szerint egészségügyi felvilágosító előadásokra, szülői értekezletekre,
- a fogorvos éves fogászati szűrésére, fogápolási előadásokra,
- az ÁNTSZ rendszeres felügyeletére, időszakos tisztasági ellenőrzésre,
- az alkalmazottak alkalmassági vizsgálatát végző szolgáltatásra.

Kapcsolattartó személy: óvodavezető, tagóvoda-vezetők

7. Az egyházzal való kapcsolattartás

A Nkt. 35 § alapján

A gyermekek számára biztosítani kell, hogy egyházi személy által szervezett fakultatív hit-és vallásoktatáson vehessenek részt, amennyiben erre a szülőnek igénye van.

A gyermekek részére az egyház által nyújtott hittan szülői igény szerint szakképzett hitoktatóval szervezhető, akit az egyház bíz meg.

Az óvoda biztosítja a vallási neveléshez szükséges helyet és időt.

A hit és vallásoktatás idejének és helyének meghatározásához be kell szerezni a szülői szervezet véleményét.

8. Egyéb intézményekkel, közösségekkel való kapcsolattartás

Kulturális és közművelődési, szociális intézményekkel, sport intézményekkel való kapcsolattartás módja

A programok, a közművelődési intézmény kiválasztása előtt igényfelmérés történik. A gyermekek érdeklődési körét, az ünnepeket, hagyományokat, aktuális eseményeket és a szülők, óvodapedagógusok véleményét figyelembe vesszük.

Az igényfelmérés után kerül sor a közművelődési intézmény kiválasztására, amelynek szempontjai:

- az intézmények közelsége
- előadások ideje

- témája
- belépőjegyek ára
- finanszírozási lehetőségek

A kapcsolattartás formái

- Színházlátogatás
- Könyvtár
- Kiállítások
- Sport rendezvények
- Környezetvédelmi programok
- Előadások
- Továbbképzések
- Szakmai megbeszélések

Az érintett intézmények

- Városi Művelődési Ház
- Sportcsarnok
- Könyvtár
- Értéktár
- Környezetvédelmi Egyesület
- Sport Egyesület
- Apor Vilmos Katolikus Főiskola
- Szociális Otthon

V. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

1. JÁTÉK

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, amelynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé. Semmi mással nem helyettesíthető, magáért a tevékenység örömeért végzett, önként választott gyermeki tevékenység. A játék során fejlődik a megismerő tevékenység, pontosabbá válik a valóságról alkotott kép.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban és az óvodában is a felnőtt- a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtvé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

Kultúraátadásunkban alapvetőnek tartjuk a nemzeti hagyományok megőrzését, átörökítését. Programunkban a régen feledésbe merült vagy éppen a mai generációk számára már ismeretlen játékok, népszokások, néphagyományok, hagyományörző tevékenységek, játékeszköz készítek felelevenítésre kerülnek. Ezzel színesedik, gazdagodik a gyermekek élete, bővül nevelésünk eszköztára.

Célunk

Olyan feltételrendszer megteremtése, ahol a cselekvések gyakori átélésével a gyermekek egyéni vágyai, ötletei kibontakozhatnak, komplex módon fejlődhetnek.

Olyan egészséges, fizikai-pszichikai szempontból biztonságban élő gyermek nevelése, akinek a játékban teljeseedik ki a személyisége. Szabadon és kreatívan használhatja a rendelkezésre álló eszközöket, és akinek módja van befejezni a maga választotta tevékenységeket. Lehetősége nyílik a játszótársak megválasztására, a problémahelyzetek és a konfliktusok önálló megoldására, a társakkal való egyezkedésre, és érdeklődésüknek megfelelően alakítják ki a játékterületnek megfelelő játszóhelyet.

A gyermek játékörömeinek fokozása, kis csoportok összetartozásának erősítése a csoportközösségek és az egész óvodai közösség fejlesztése érdekében (kooperáció, kommunikációfejlesztés) a gyermek egészséges testi fejlődésének elősegítése.

Feladatunk

A gyermek egyéni sajátosságainak figyelembe vételével a játékfajták tartalmának gazdagítása, a beszédképesség fejlesztése, illetve a helyes viselkedési szabályok gyakoroltatása.

Az óvodában előtérbe helyezni a szabad játék túlsúlyának érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségét az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is érvényesítjük.

A játék fejlesztő hatása

A játékban a gyermek teljes személyisége fejlődik. A játéknak az értelmi képességre gyakorolt hatása jól mutatkozik az érzékszervek működésének pontosabbá válásában. Fejlődik az észlelés, a megfigyelő-képesség, az önkéntes és szándékos figyelem, az emlékezetfelidézés, a képzelet működése, a gondolkodás. A játék közben felmerülő nehézségek leküzdése alakítja a gyermek intellektuális tevékenységét. A szituációk létrehozása megmozgatja a gyermek alkotó képzeletét, fantáziáját. Fejlődik szellemi aktivitása, beszédképessége problémaérzékenysége, helyzetfelismerő képessége.

Újfajta mozgásokat tanul, amelyeket a szabadban és a teremben egyaránt gyakorol. Alakul térérzékelése, fejlődik nagymozgása és szenzomotoros kézügyessége, mozgásképessége. Az átélt játéköröme, sikerélmények és kudarcok erős érzelmeket váltanak ki, melyek hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyermek tanulja érzelmeinek kezelését. A játék feszültség levezető hatása a gyermeket oldottabbá teszi.

A játék felerősíti a szocializálódás folyamatát. A játékban a gyermek felfedezi a másikat, és más képet alakít ki önmagáról is. A közös játék öröme, az élmény együttes megtapasztalása alakítja a társakhoz való viszonyát. Megjelenik az együttérzés, kibékülés, vigasztalás, kivárási, engesztelés érzése. Kommunikációs kapcsolatteremtő képessége fejlődik. A játékkörnyezet derűs harmóniája, biztonságot adó légköre, áttekinthető rendje ösztönzi a gyermeket a játékközpont betartására. A gyermek közel kerül az erkölcsi szokások felismeréséhez, elfogadásához. Formálódik erkölcsi ítéletalkotása, alakul illembeli viselkedése, udvariassága. Mindezek hatására alakul a fegyelem, ami nem csupán a játékfegyelem.

Óvodapedagógus szerepe a játékfolyamat irányításában

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, a konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

Arra törekszünk, hogy hagyjuk a gyermeket cselekedni, de ha szükség van rá, modellnyújtó játszótársak legyünk. A gyermek játékát figyelemmel kísérjük, ötleteket adunk, és ha durvaság adódik, beavatkozunk. Szemléletünk jellemzői, hogy elsősorban a jót látjuk meg minden gyermekben, a játék során is mindig a pozitív megnyilvánulásra építünk. Óvodásaink képességeinek kibontakoztatását minden eszközzel biztosítjuk, éppen ezért minden apró sikerének, fejlődésének örülünk. Ösztönözzük őket a választott tevékenységek megismétlésére és az újrapróbálkozásra.

Feladataink a játék feltételeinek biztosítása. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, a nem direkt reakcióival éri el.

Minden esetben a gyermek aktuális játéka dönti el, hogy az óvodapedagógus játékra ható megnyilvánulásának melyik formája lesz kedvező a játék alakulására:

- amikor szemléli a játékot,
- amikor hagyja, hogy a gyermekek maguk próbálkozzanak a problémák megoldásában,
- amikor segíti személyes aktivitásával a játékfolyamat alakulását,
- amikor játszótárssá válik az együttes játékban, emelve a játék örömét,
- amikor közbeavatkozik, hogy megelőzze és kivédje a veszélyessé váló helyzeteket.

Biztosítjuk a játék feltételeit

Biztonságos, nyugodt légkört teremtünk, ahol a gyermek a játék igényének megfelelően szabadon választhat és dönthet. A gyermek játszóhelyeit úgy alakítjuk ki, hogy figyelembe vesszük, hogy az adott korcsoport gyermekei mit szeretnek játszani, illetve mivel szeretnek foglalatoskodni. Állandó és variálható kuckókat és sarkokat hozunk létre.

Arra törekszünk, hogy minél hosszabb és zavartalanabb legyen a játékidő. Figyelünk a több napon át tartó játékra, biztosítjuk annak feltételeit a csoportban és az udvaron egyaránt.

Olyan esztétikus, tiszta és könnyen elérhető anyagokat, játékeszközöket biztosítunk, amelyek felkeltik a gyermek érdeklődését, kedvet keltenek a játékhoz.

A játék tartalmának gazdagítása érdekében úgy szervezzük a gyermekek napirendjét, hogy minél több élményhez jussanak a nap folyamán. Élményszerző sétákon, olyan tapasztalatokat szerezhetnek, amelyhez érzelmileg is kötődnek és tovább él gondolkodásukban, megmozgatja képzeletüket.

A játékfajta tartalmát gazdagítjuk a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével

A gyakorlójáték során a véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker ismétlésre készíti a gyermeket és ezek az újraismétlések nagy örömet jelentenek számára.

A gyakorlójáték során lehetőséget adunk, hogy önállóan próbálkozzanak a játékeszközök rendezésével földön, asztalon és udvaron, hogy alkalmuk legyen újabb ötletek kitalálására. A finommozgások elemeit különböző változatokban próbálhassák ki, gyakorolhassák, még biztosabban bánjanak az összerakható, szétszedhető játékokkal. Eközben fejlődnek érzékszerveik, látás, hallás, tapintás terén és mozgásuk összerendezettebbé válik. A hangok ismételtetése pozitív élményeket vált ki, ami elősegíti a beszédképességük fejlődését.

Már a legkisebbeknél is megjelenik a szimbolikus játék, amikor valamilyen szerepet magukra vállalnak a gyermekek. Megteremtjük azokat a lehetőségeket, amelyekben kijátszhatják pozitív és negatív élményeiket. A gyermekek játékát figyelemmel kísérve, a szituációtól függően bekapcsolódunk és segítjük a „mintha” helyzetek alakulását. A játék lényegi sajátossága az utánozás. Mivel a gyermekek mindig azt utánozzák, akik érzelmileg fontosak

számukra, ügyelünk arra, hogy mi felnőttek is mintát adjunk nekik. A játékban a gyermekek élethelyzeteket alkotnak újra. Ehhez számos eszközre van szükség. Éppen ezért kialakítjuk azt az igényt, hogy alkalomszerűen a gyermekek maguk is készítsenek a játékhoz szükséges eszközöket. Olyan anyagokat biztosítunk ehhez a tevékenységhez, amelyekből egyszerűen, könnyedén barkácsolhatnak kiegészítő kellékeket és a dramatizáláshoz szükséges eszközöket.

Lehetőséget adunk az esztétikai élményt nyújtó irodalmi alkotások eljátszására is. Többszöri ismétléssel megismerhetjük a mese hőseinek tetteit, hangját, mozdulatait. Alkalmat adunk, hogy a gyermekek saját elgondolásuk alapján játsszák el az önként kiválasztott darabot. Érdeklődést felkeltő bábjátékkal kedvet ébresztünk a gyermekekben a bábozáshoz. Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a látottakat ők maguk is eljátszhassák, de alkalmat adunk a kedvenc bábok mozgatásának gyakorlására is, ahol maga a mozgás jelent vizuális élményt a gyermekeknek.

A szabályjáték lényege, hogy a játék meghatározott szabályok szerint zajlik. Feladatunknak tartjuk az olyan szabályjátékok megismertetését, amely az adott csoport fejlettségi szintjének megfelelő, amelyek szabályai könnyen érthetőek és teljesíthetőek. Arra törekszünk, hogy a szabályjátékok elégtessék ki a mozgásigényt és fejlesszék az érzelmi képességeket.

A gyermekeket az alkotás öröme ösztönzi a konstruálásra, a valamit létrehozni igénye a kreativitás mellett fejleszti az értelmi és társas képességeket. Éppen ezért elősegítjük, hogy minden gyermek megtalálja a neki legmegfelelőbb építő-elemeket, amelyek segítségével képesek elmélyülten játszani és sikerélményhez jutni.

A játék „klasszikus” tartalma kiegészül népi játékokkal, vizuális megismerést szolgáló - és mozgásos játékokkal, amelyek az óvodapedagógus tervező munkája során beépülnek a gyermekek mindennapjaiba.

Az udvari játék során óvodánkban a már meghatározott játékirányítás általános feltételein túl minden nap biztosítjuk a szabad levegőn való játék és mozgástevékenység lehetőségét. Lehetővé tesszük a gyermekek igénye, kívánsága szerint a különböző udvarrészekre való átjárást, a lehetőségeket figyelembe véve. Gyakran szervezünk mozgásos játékokat. A már megismert játékokhoz szükséges kellékeket a gyermekek számára hozzáférhető helyen tároljuk. Számukra változatos, életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő tevékenységi lehetőségeket kínálunk, meghagyva számukra a szabad választás jogát. A balesetek megelőzésére kiemelt gondot fordítunk.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Változatos játéktevékenységek gyakorlásával fejlődik önismeretük.
- Megismerik a játékok, építőelemek tulajdonságait (szín, alak, forma, nagyság) a velük való tevékenység során fejlődik finommozgásuk-gondolkodásuk, képzelőerejük.
- A játékban örömeiket lelik, képesek arra, hogy egy játéktémát több napon keresztül is játszanak.
- Kialakul az együttjátszás igénye.
- A játszócsoportok között jó, társas kapcsolat alakul ki, ahol egymás játékát kiegészítik, segítik.
- A szimbolikus játék során képesek szerepeket vállalni, megosztani, arról lemondani.

- Saját elképzeléseiknek megfelelően próbálkoznak játékeszközök készítésével, azokat játékaikban alkalmazzák (dramatizálás, bábozás során).
- Problémahelyzetek megoldására vállalkoznak.
- Alkalmazkodnak egymáshoz és betartják a játékszabályokat.
- A játék során olyan tulajdonságok, magatartásformák alakulnak ki, amelyek a későbbiekben is meghatározóak lesznek.

1.1. Játék sajátos nevelési igényű gyermekeknél

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében különösen fontos a játék örömeinek megélése, annak minden területre kifejtett pozitív hatása. Fontos feladat az adekvát játékhasználat elsajátítása, a kognitív funkciók fejlesztése. Ezek kialakulásánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

A fejlesztés során a csoportos foglalkozásokon törekednünk kell a megfelelő motiváció fenntartására, a csoportban az egymáshoz való közeledésre, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztésére.

A különböző problémával rendelkező gyermekek játéktevékenységét akadályozhatja bizonytalan nagymozgásuk, a helyzet- és helyváltogatás, az eszközhasználat nehezítettsége, a téri tájékozódás terén fellépő nehézségek, stb. Szükség lehet a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Sérülés specifikusan és egyéni képességek függvényében

- Képes a játék örömeinek megélésére.
- Szeret és akar játszani, abban elmélyülni.
- Képes a különböző játékformák felismerésére, alkalmazására.
- Játék közben képes a szabályok betartására.
- Képes a csoportos és egyéni játékhelyzetek megélésére.

2. VERSELÉS, MESÉLÉS

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermekeknek érzelmi élményeket nyújtanak.

A magyar gyermekköltészet, a népi dajkai hagyományok gazdag és sok alkalmat erős, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese képi és konkrét formában feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakításához. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átéltesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok- okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásunknak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája

A gyermek saját vers és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában a népi, a klasszikus és kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Célunk

- A gyermek szívesen hallgassa a mondókákat, verseket, meséket. Az irodalmi élmények érzékeny, aktív, befogadójává váljon.
- Változatos, irodalmi élmények nyújtásával, a vágy felelevenítésével a könyv értékei iránt.
- A gyermekek érzelmi, értelmi és etikai fejlődésének segítése.
- Pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.
- Élményszerű tanulás megteremtése.
- Olyan élethelyzetek megtapasztalása, amit a valóságban nem tudna átélni a gyermek.
- Nemzeti identitás átadása, ápolása.
- A kommunikációs képesség fejlesztése, anyanyelvi kompetencia megszilárdítása, helyes nyelvi minták elsajátítása.

Feladatunk

- A felhasznált irodalmi anyag igényes összeállítása.
- Az óvodás korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása
- A gyermek feltett kérdéseire megfelelő választ adjunk.
- A mesetudat kialakítása, azaz, hogy a gyermek képessé váljon arra, hogy az irreális elemeket megkülönböztesse és elkülönítse a valóságtól.
- Morálisan rendezett világot kell nyújtanunk a gyermekeknek, hiszen nem építhetünk csak a gyermek élettapasztalataira, ítélőképességére.
- Az anyanyelv megszerettetése, beszédkultúra megalapozása ehhez nyújtanak segítséget a mesék és versek.
- A mesei világkép kialakítása, mely képes arra, hogy egységes világképet közvetítsen a gyermek számára, hiszen alapvető kérdésekre válaszol szimbolikus formában.
- Morális mintákkal való szembesülésre, azonosulásra készítjük a gyermekeket, melyek eredményeképpen erősödik kitartása, önbizalma. Problémamegoldó, döntéshozó képesség fejlesztése.
- A meséknek a vágyteljesítő és feszültségoldó hatását felhasználjuk a gyermek személyiségformálásában.
- A gyermek képzeletének képi gondolkodásának, emlékezetének, fantáziájának fejlesztése.
- Verbális emlékezet fejlesztése mellett az élményszerzés, érzelmi nevelés fejlesztése. Ezért olyan irodalmi anyagot is választhatunk, amelyet csak meghallgatásra szánunk.
- A belső tudás fejlesztése, nyelvgazdagodás, memória, ritmusgyakorlat, mozgáskoordináció segítése, beszédhibák felismerése s azok játékos észrevétlen korrekciója.

Az óvodapedagógus szerepe a verselés, mesélés folyamatában

Figyelembe vesszük, hogy az óvodáskorú gyermek a mesét kettős tudatával, mesetudatával fogadja be. Ennek fejlesztésére gondot fordítunk. Feladatunk, hogy a gyermek életkorának, nyelvi fejlettségének, érdeklődésének megfelelő beszédhelyzeteket teremtsünk és megfelelő irodalmi alkotásokat válasszunk.

Az irodalmi anyagot úgy állítjuk össze, hogy tartalmazzon mondókát, verset, mesét, elbeszélést, folytatásos történetet. A napi tevékenység során többször is mondunk a helyzethez illő mondókát, rövid verset, mesét, történetet. Alkalmat teremtünk arra, hogy a gyermekek eljátsszák, elmondják, elbábozzák kedvelt meséiket, lehetőséget adunk arra, hogy általuk kitalált történeteiket elmondhassák vagy már ismert történeteket kreatívan átkölthessék. Kialakítunk rítusokat a biztonságérzet fokozása és a motiválás megkönnyítése érdekében (mesetarisznya, mesepárna, gyertyagyújtás).

Feladatunk a mese bemutatása közben a folyamatos szemkontaktus megteremtése az aktív kapcsolat fenntartása céljából. Mesélés, verselés közben tudjuk figyelni, követni a gyermek érzelmi reakcióit. Fejlesztjük a gyermek előadó-képességét kifejező, hangsúlyos versmondással, báb és dramatikus játékokkal, mesékkal. Az érzékletes, szemléletes előadásmóddal az azonosulást és a megértést segítjük. Hangsúlyt fektetünk az állandó beszédkapcsolat fenntartására. Beszédmódunk példaértékű legyen. A pedagógusnak tudnia kell bánnia mozdulataival, hangjával, hiszen a gyermek a felnőtt szándékait, érzelmeit, a

beszédének a ritmusával, tempójából, szüneteiből, a beszédeit kísérő testtartásból, gesztusokból méri le, tanulja meg. Figyelembe vesszük a felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítását.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása

Óvodapedagógusaink a **3-4 évesek** versanyagát népi mondókákból, rigmusokból és a legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítják össze. Olyan meséket választunk, amelyek cselekménye egyszerű, ritmikus ismétlődések jellemzik.

A **4-5 éves** korú gyermekek meséi már többfázisos szerkezetű állatmesék, egyszerűbb szerkezetű tündérmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus-realisztikus mesék. Helyet kapnak a magyar klasszikusok és a mai magyar írók modern, és más népek meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcáfólok, halandzsza szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepelnek vidám, humoros versek, klasszikusok és a mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei is.

Az **5-6-7 éves** kor a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, novellisztikus-realisztikus meséken át épülnek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék a gyermekek mesetárába. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásokban napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek versanyaga gazdagodik a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal. Megismerkednek olyan közmondásokkal, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. A kiválasztott versek, mesék megerősítik a környezet megszeretettetését, a néphagyomány ápolását, az évszakok szépségét.

Az óvodáskorban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása

Az óvodába kerülő **3-4 éves** gyermekek első igazi versélményei a mondókákhoz, ölbeli játékokhoz tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok felettébb nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonságérzetben hallgatják. Ez a többszöri átélés, fizikai kontaktusokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Lehetőséget adunk a rigmusok korai megkedveltetésére. Sokszor ismételjük az állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat.

Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktatjuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására.

Rövid improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek ismerkednek a bábokkal, dramatikus játékokkal.

A **4-5 éves** kisgyermekben kialakul a mese, a vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvodapedagógus meséit.

Játékukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, halandzsza szövegű kiolvasók ismételtetése.

Az új versek kapcsolódnak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához.

5-6-7 éves korban is minden adandó alkalmat felhasználunk a kiolvasók, rigmusok ismételtetésére, gazdagodhat a nagycsoportosok mondókarepertoárja. A gyerekek játszanak a rímes találós kérdésekkel, ritmusjátékokat alkothatnak. Ismétlik az előző években tanult verseket. Ügyelünk a szavak gondos tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra. A gyermekek önállóan dramatizálhatnak, alkalomszerűen bábozhatnak.

A délutáni pihenés előtt lehetőség van a folytatásos mesék olvasására. A gyermekek próbálkozhatnak mesék önálló befejezésével, új mesék kitalálásával.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a versekkel, mesékkel, dramatikus játékokkal

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mese, vers, bábozás és a dramatikus játék. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes ejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, megfelelő artikulációja, a hangkapcsolatok. Bábjátékban, dramatikus játékban a gyermekek kibontakoztathatják a szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

Az irodalmi nevelés személyiségformáló hatása

Az óvodapedagógus beszédminta alapján a befogadás, a gyakorlás által a gyermekek kiejtése csiszolódik, gyarapodik szókészletük. A mechanikus bevésésből fakadó sikerélmény ösztönzően hat a gyermek tanulási folyamatára. Anyanyelve, irodalmi szépérzéke tökéletesedik.

A népmesék, mondókák, az irodalmi művek hallgatása, mondogatása közben erősödik az egymás iránti figyelem, az összetartozás érzése is. Az irodalmi élmény érzelmeket vált ki a gyermekben. A gyermek átéli a sok pozitív érzelmeket, örömet, boldogságot, lelkesedést, csodálkozást mellett a negatív érzéseket, igazságtalanságot, szomorúságot, bánatot is. Az ismétlések, a dramatikus játékok, a bábozás lehetőséget nyújtanak az irodalmi élmény újraélésére, az önálló fantáziadús alkotásra.

A népi mondókákban rejlő ritmikusság képes a gyermeket vidámabb, jobb hangulatba emelni, belső mozgásfeszültségét levezetni, mozgását összerendezettebbé alakítani. Konfliktuskezelési módjuk, problémamegoldó készségük a népmesei minták hatására alakul. A népmesék cselekménye állásfoglalásra készíteti őket, ami erkölcsi érzékük, avagy ítélőképességük alakulását segíti. Az élmények hatására kötődésük alapozódik a népköltészet értékei iránt is.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek várják, igénylik a meséket, verseket.
- Szívesen ismételtetik azokat.
- Szívesen mondogatnak mesét, báboznak maguk is, másoknak is.
- Ismernek mondókákat, verseket, meséket.
- Tudnak történeteket, meséket kitalálni.
- Önállóan mondanak el saját szavaikkal rövidebb-hosszabb meséket.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- Megjelennek a tanulás alapját képző szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.

2.1. Verselés, mesélés sajátos nevelési igényű gyermekek számára

A sajátos nevelési igényű gyermek általában rövid ideig képes koncentrálni, figyelme könnyen elterelődhet. A megismerési folyamat, a kevesebb tapasztalat, illetve a szegényesebb szókinccs következtében a történések, események elmondása során a gyermekek rövidebb mondatokat használnak, kevésbé színes a kifejező készségük, szókinccsük. Az előforduló beszédzavar nehezítheti a mesék, versek előadását, gátlásossá teheti a gyermekeket. A kommunikációs zavarok (gesztus, mimika, testbeszéd) a versek, mesék reprodukálását is befolyásolhatják. Az állandó akadályozottság, megfelelő segítség nélkül negatívan hat az érzelmekre, gátlásossá, fokozottan érzékenyvé teheti a gyermeket. A felsorolt problémák esetlegesen, sok múlik azon, hogy a gyermek részesült-e korai, komplex gyógypedagógiai fejlesztésben, amelyben figyelmet fordítanak a szülők számára a neveléshez adott javaslatokra is.

A mindennapos mesés - verses foglalkozásokon tapintatosan kell kezelnünk az érintett gyermekek figyelmének korai fáradékonyságát, fokozatosan kell növelnünk a figyelem tartósságát.

Fontosnak tartjuk, hogy ezek a gyermekek is vegyenek részt a mindennapos mesehallgatáson, érzékeljék az irodalmi alkotások hangulatát, éljék át a szöveg humorát. Törekszünk, hogy oldjuk gátlásosságukat, lehetőséget adunk a kommunikációs zavarral küzdő gyermekek számára is a versek, mesék reprodukálására. Olyan feltételeket, szituációkat teremtünk, amelyekben a megfelelő hatások érvényesülhetnek.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Sérülés specifikusan és egyéni képességek függvényében

- A gyermekek szívesen ismételtetik a népi rigmusokat, mondókákat és egyéb verseket.
- Igényük van a mesehallgatásra, várják ezeket az alkalmakat.
- Lapozgatják, nézegetik a könyveket, megtanulnak vigyázni rá.
- Az ő szintjükön megismerik a néphagyományokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó történeteket, népköltészeti alkotásokat.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, (az ő szintjükön) mozgással megjeleníteni, kifejezni azokat.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak.

3. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC

A zene – akár a nyelv – egyetemes kultúrkinccs, amelyhez zenei anyanyelvünk: énekes és hangszeres népzene, gyermekjátékok és népszokások megismerésén át vezet az út. A környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.

E megismerés középpontjában az éneklés, az énekes játék áll, amelyhez szervesen kapcsolódik a zenehallgatás. Az élményt nyújtó közös ének - zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét.

Saját zenéjén, zenei anyanyelvén túl az óvodában találkozik a gyermek más népek népzenejével és a zeneirodalom értékes alkotásaival is.

A felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermekek mindennapi tevékenységének.

Az ének - zenei nevelés – mint művészeti nevelés – az esztétikai nevelés része.

Ízlésformálásra, igényességre, érték közvetítésre törekszik. A dallam, a ritmus, szöveg, tempó, dinamika, hangszín, mozdulat és az ezekből eredő kifejezés szépségei az előadás és zenehallgatás élményét mély érzelmekkel hatják át. Az esztétikai élmény kiemelkedő mozzanatai az esztétikai érzelmek, mint a gyönyörködés és élvezet, melynek átélése az érzelmek árnyaltabbá, gazdagabbá válásához vezet.

A mondókák, népi játékok és népdalok hozzátartoztak az emberek mindennapjaihoz, fennmaradniuk is ezért sikerült. Minden alkalomnak megvolt a saját dal- és szokásrendszere. A népdalok éneklésével, hallgatásával, a gyermek néptáncokkal és népi játékokkal, a hagyományok megismerését, továbbélését segítjük.

Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A zenei nevelés célja

- A közös éneklés, játék örömeinek éreztetése, amely fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.
- A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.
- Az énekes játékok, a zene megszerettetése, a szép tiszta éneklésre való szoktatás.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének fejlesztése.
- Játékos zenei alkotókedvük ösztönzése.
- Az esztétikai, zenei ízlés és a mozgáskultúra formálása.
- Az énekes népszokások, népi mondókák, dalos játékok, valamint a népzene (külföldi népzene) megismertetése, megszerettetése.
- Gyermektánc, mozgás és térforma fejlesztése.

A zenei nevelés feladata

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása.
- A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása.
- A szervezeti formák megtartása.
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei képességfejlesztő játékokkal.
- Zenei érdeklődés felkeltése.
- Zenei ízlés, esztétikai fogékonyság formálása.
- Megszerettetni a gyermekekkel az éneklést, a gyermekdalokat.
- A gyerekeket tiszta éneklésre szoktatni.
- Zenei hallás, ritmusérzék fejlesztése.
- Harmonikus szép mozgás fejlesztése.
- A zenei anyanyelv megalapozása.
- Kifejleszteni a gyermekekben a zenei élményekből fakadó spontán reakcióképességet.
- Énekléssel, zenehallgatással élményekhez juttatni a gyermekeket.

Az óvodapedagógus feladata

Lehetőséget adunk a gyermekeknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket.

Az ismert, könnyű dalok segítségével törekszünk a zenei képességfejlesztés magasabb szintű feladatainak megoldására, a tiszta, szép éneklésre.

Megkívánjuk a tiszta éneklést, a gyermekek mozgásának rendezett, esztétikus formáját.

Segítjük a gyermekek önállóságát.

Fejlesztjük zenei alkotókedvüket és vidám játékokkal, sokféle formában közös élményszerzésre törekszünk.

Fokozottan segítjük a gyermekek kezdeményezését, aktivitását.

Törekszünk a szép és esztétikus mozgások kialakítására.

Lehetőséget adunk sokféle tapasztalati formában a zenei fogalompárok megértésére, gyakorlására.

Megismertetjük a gyermekeket a zenei tevékenységet segítő mozgáskultúrákkal.

Erősítjük a közös énekléssel, mozgás általi élménynyújtással a közösségi érzést.

A játékok során alkalmazott különböző térformák gyakorlásával fejlesztjük a gyermekek tér – és formaérzékét.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogy beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása érezteti a nyelv kifejező erejét, szépségét. Az éneklési készség fejlesztését szolgáló, hangutánzó szavak éneklése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék alkalmas a szókincs bővítésére.

A dallamhangok tiszta éneklése utánzás során alakul. A ritmus játékos mozdulatokkal vésődik be, mindez többnyire érzéklet, ill. észlelet szintjén, tudatosítás nélkül történik. Tudatosításra csak a könnyen észrevehető különbségek kerülnek: mint a gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély, valamint a helyes énektechnika legegyszerűbb szabályai. A levegőbe rajzolt dallamnak hangközei hozzájárulnak a zenei írás-olvasás megalapozásához.

A népi játékok mind valamilyen szabályszerű mozgással kapcsolatosak, s miközben a játékba belefeledkező gyermek megszabadul gátlásaitól, az oldott hangulatú, mégis rendezett mozgás, a hangképző szervek működésén is megmutatkozik. A dallam és a szöveg tisztább, a ritmus pontosabb lesz általa. A népi játékok hozzájárulnak az éneklés, a zene megszerettetéséhez, és a gyermek szociális fejlődését szellemi gyarapodását is segítik.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

A zenei tevékenységeket kötött és kötetlen formában szervezzük. A zenei képességfejlesztésre és énekes játékokra az egész nap folyamán lehetőség van. A zenehallgatást foglalkozásokon élő és gépi előadásban biztosítjuk. Alkalmanként a Zeneiskolában hangversenyen veszünk részt a nagyobb gyermekekkel.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek örömmel játsszák az énekes játékdalokat, önállóan kezdeményezik, átélik a közös játék örömét.
- Gátlások nélkül, egyedül is tudnak énekelni.
- Érzik az egyenletes lüktetést, ritmust.
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat.
- Élvezettel figyelik a zenét.
- Esztétikus kifejező mozgásra törekednek.
- Felismerik a magas-mély, halk-hangos, gyors-lassú közti különbséget, jelre dallamot bújtatnak.
- Tudnak dallammotívumot visszaénekelni.
- Felismerik a zenei és zörejhangokat.
- Felismerik a dallamot kezdő motívumaikról.
- Szünet érzékeltetése.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.
- Képesé válnak esztétikus egyöntetű mozgásra, változatos térformákat tudnak alakítani.
- Hosszabb énekelt vagy hangszeresen előadott dalt figyelmesen hallgatnak
- Ismerik és gyakorolják az egyszerűbb táncmozdulatokat.

3.1. Zenei nevelés sajátos nevelési igényű gyermekek részére

A különböző problémával rendelkező gyermekeknek különböző területeken lehet nehezített a zenetanulás. A nehezített nagymozgás a helyzet-, és helyváltoztatás során, valamint az énekes játékoknál akadályt jelenthet. Problémás lehet a ritmus és tempó érzékelése és főképpen az utánzása, visszaadása. Előfordulhat hallási percepció zavar, ezért az észlelés pontatlan, hiányos lehet. Az artikulációs problémák az éneklés akadályozói lehetnek. A sérült kisgyermek mozgása lassabb, célmozgása, koordinációja pontatlanabb, térérzékelése gyengébb lehet.

Jelentős feladatunk a zenei érdeklődés felkeltése, az ízlés, az esztétikai fogékonyság és a zenei anyanyelv kialakulásának segítése. A zenehallgatás az érzelmi életet gazdagítja, oldani képes a gyermek feszültségeit, esetleges frusztrációit. Ezért különösen fontos, hogy ezek a gyermekek részt vegyenek a zenehallgatáson. Nagyon lényeges a ritmusfejlesztés, elsősorban az egyszerű, egyenletes ritmus hangoztatása, érzékeltetése, a különféle mozgással kísért ritmusfejlesztés. Lényeges továbbá, hogy az éneklés, énekes játék az érintett gyermekek számára is oldott hangulatot teremtsen, és hogy az esetleges kommunikációs akadályozottságból adódó gátlásosságát le tudja küzdeni. Az éneklés jó hatású a gyermek légzésfunkciójára, ezáltal terápiás segítséget is ad. A közös éneklés örömszerző, közösségformáló hatása miatt fontos, hogy a sérült gyermek is részt vegyen az énekes játékokban, akár külső segítő, pedagógiai asszisztens, dajka stb. segítségével, a feladatok esetleges módosításában.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére Sérülés specifikusan és egyéni képességek függvényében

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.
- A gyermekek gátlások nélkül, akár egyedül is tudnak énekelni.
- Képesek élvezettel figyelni a zenehallgatásra.
- Képesek ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA

Célunk

A gyermeki személyiség fejlesztése az ábrázolás különböző fajtáival, mint: a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, továbbá műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér- forma és szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Feladatunk

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.

Megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

Maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására, és az esztétikai élmények befogadására.

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. A tevékenység gyakorlásához megfelelő méretű, mennyiségű és minőségű eszközöket biztosítunk. A kiválasztásnál szem előtt tartjuk a praktikumot, a célszerűséget és az esztétikumot. Az eszközöknek állandó helyük van a polcokon, ahol a gyermekek elérik.

Lehetőséget biztosítunk, hogy a természet által elengedett, gyűjtött kincseket, alkotó tevékenységükhöz szabadon felhasználják.

Feladatunk az alkotó-alakító tevékenységhez a megfelelő hely, idő, a nyugodt légkör biztosítása. Így a gyermekek az egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelően fejlődnek a biztató, megerősítő, irányító felnőtt segítségével.

Technikai ajánlások a rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, kézi munkához

3-4 éves korban a gyerekek játszva ismerkednek az anyagokkal, eszközökkel, a technikai kivitelezés lehetőségeivel. Firkálhatnak, rajzolhatnak, mintázhatnak, festhetnek.

A képalakítás megjelenik:

- festéssel: ujjal, vastag ecsettel
- rajzolással: zsírkrétával, színes ceruzával, aszfaltkrétával, rajzszénnel, bottal homokba
- nyomattal: tenyérrel, dugóval, textillel, szivaccsal, zöldségekkel, vattapamaccsal, levelekkel.
- papírragasztással,
- agyagba-homokba karcolással,

Megalapozzuk az esztétikai érzékenység és értékelő képesség kialakulását. Együtt gyönyörködnek saját és mások alkotásaiban. A gyermekek tetszés szerint vehetnek részt a plasztikai alakításban. Megismerik az anyagok alakíthatóságát – (nyomkodva, ütögetve,

gyurkálva). Biztosítva van a mintázás lehetősége eszközökkel (kiszúró formák, sodrófa, nyomóformák, karcoló eszközök, díszítő eszközök, stb.).

Az építés során megismerkedhetnek a különböző tárgyak, anyagok formáival, tulajdonságaival, a térrel.

A **4-5 éves** korban, a gyerekek alkotó-alakító tevékenységét bővítjük más eszközökkel (festékkel, különböző ecsetekkel, spárgával, fonallal, textillel, termésekkel, szívószállal, fésűvel, pálcikával), és újabb technikák megismertetésével (tépés, vágás, ragasztás, lyukasztás, hajtogatás, mozaikkészítés, kollázs, montázs, karcolás).

Megfigyelésekkel, tevékenységekkel olyan élményekhez juttatjuk a gyermekeket, amelyek elősegítik a környezet esztétikája iránti fogékonyságot. Művészeti albumokat, reprodukciókat nézegetünk. A színek, formák, kompozíciók alkotása során tapasztalatot szereznek a térviszonyokról. Emberalakot, állat- és játéktárgyakat mintázhatnak, törekednek a formák tagolására.

Az építés során variálják a teret, különféle anyagokból építenek, összeraknak kisebb-nagyobb építményeket.

A maguk által barkácsolt eszközökkel bővítjük játékaikat, pl. bábok, házak, alagutak, hidak, bababútorok, járművek termésből, állatok. Természetes és más anyagokból ajándékot is készítünk, pl. Anyák napjára, karácsonyra, törekszünk az anyagok újrahasznosítására.

Az **5-6-7 évesek** a megismert eszközöket, technikákat bátran használják képalakító tevékenységükhöz. Bővül mindez szövással, fonással, varrással, gipszöntéssel, papír montázs készítéssel, kasírozással, fűzéssel, bábkészítéssel.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban megjelenik a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolása is. Egyéni és közös kompozíciókat hoznak létre, különböző technikai megoldásokkal és eszközökkel. Képet festenek egyénileg választott színekkel, érzelmeik, élményeik, képzeletük alapján. Tudatosan előállítanak színeket színkeveréssel.

A barkácsoláshoz szükséges anyagokat folyamatosan, a csoportban állandó helyen gyűjtjük.

Természetes és más anyagokból készítünk játékot, bábót, ajándékot.

Ellátogatunk kiállításokra, ahol műalkotásokkal is ismerkedhetünk, gyönyörködhetünk bennük, beszélgetünk róluk.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékban is megvalósulnak. Hetente több alkalommal szervezünk irányított és kötetlen formájú tevékenységeket is mikrocsoportos formában. Így biztosítjuk az egyéni segítségnyújtás lehetőségét.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Képpalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- Jellemző alkotásaikra a szín- és formagazdagság.
- Örülnek alkotásaiknak és a közösen elkészített kompozícióknak.
- Plasztikai munkáik egyéni, részletezőek.
- Ismernek különböző technikákat és anyagokat és azokat bátran alkalmazzák.
- Téralakításban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködők.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- Beszélni tudnak az alkotásokról, ítéleteiket, véleményüket megfogalmazzák.
- Kézmozgásuk ügyesedik, szem-kéz koordinációjuk fejlődik.
- Színképzeteik gazdagodnak, a főbb színeket felismerik, megnevezik.

4.1. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka sajátos nevelési igényű gyermekeknél

A különféle problémával rendelkező gyermekek számára nehézséget okozhat a rajzolás, a kézügyességet igénylő feladatok megoldása. (Gyenge izomzat, izomtónusok fokozódása, fejletlen grafizmus, stb.) Ezért különösen fontos feladatunk a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése, az izomzat erősítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekeknek- eltérő probléma esetén- lehetnek észlelési problémái, testséma-zavarai. Általában az őt körülvevő világról kevesebb ismerettel rendelkeznek. Ezért különösen fontos, hogy alkalmat kell adnunk a minél sokrétűbb mozgásos tapasztalatszerzésre is. Fejleszténünk kell a kognitív funkciókat, az észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást, stb. Ezáltal a vizuális nevelés is hatékonyabban fejleszthető.

A rajzolás, mint funkció kialakításához minden esetben szükség van egyéni segítségnyújtásra.

Az érintett gyermekeknek a szűkebb és tágabb környezetről, a különböző anyagokról szerzett ismeretei hiányosak lehetnek, ez akadálya lehet a fantáziájuk fejlődésének, a kreativitásnak. A gyakori kudarcok nem motiválják alkotásra, nem serkentik próbálkozásra a gyermekeket. Ha a gyermek gondolkodása előbbre jár, mint azt manuálisan követni tudja, alkotása rendezetlen, hiányos lehet.

A rajzolást igénylő tevékenységben elsősorban a megfelelő test-, és eszköztartást alakítjuk, segítjük. A hiányos ismereteket, tapasztalatokat pótoljuk, ha megismertetjük a gyermekekkel az adott kézimunkához, vizuális tevékenységekhez szükséges eszközöket, anyagokat, technikákat. Az eszközökkel szembeni esetleges félelmeiket feloldjuk.

Az alkotásokat reálisan, fejlődést feltételezve értékeljük és értéként kezeljük, ezáltal további aktivitásra ösztönözzük a gyermekeket.

Az egyéni bánásmód elvét figyelembe véve- orvosi, pszichológiai diagnózisra építve- alakítjuk ki a módszereket, melyekkel a sérült gyereket a legjobban segítjük. Az egyéni képességbeli különbségeket minden esetben figyelembe vesszük.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére Sérülés specifikusan és egyéni képességek függvényében

- Képesek legyenek a megfelelő eszközhasználatra.
- Szívesen vegyenek részt rajzolást igénylő feladatokban.
- Képesek legyenek önmaguk kifejezésére a rajzolás, festés által (vizuális kifejezőeszközökkel).
- A rajzolást, festést örömszerző tevékenységnek éljék meg, kialakuljon a rajzolás öröme, annak igénye.
- Kialakuljon a rajzolás, mint funkció.

5. MOZGÁS

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A mozgásfejlesztés célja

A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában.

A gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodóképességének, a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

Különböző tartáshibák (elsősorban a hanyag tartás) kialakulásának prevenciója játékos formában.

Lúdtalp kialakulásának megelőzése lábtornával.

Erő – állóképesség fejlesztése életkornak megfelelően.

A mozgásfejlesztés feladata

A gyermekek életkorának megfelelő természetes mozgásformák fejlesztése a szabad játékban. Mozgásfejlesztés a szervezett tevékenységekben.

Mozgásos játékok, tevékenységek tervezése 3-7 éves korig.

Helyes testtartás megérettetése, tudatosítása, gyakorlása.

Lábtorna alkalmazása.

Erő – állóképesség fejlesztése sokoldalú erősítése.

Egészségfejlesztő testmozgás óvodánkban

A torna kifejezés eltűnt és megjelent az „egészségfejlesztő testmozgás” terminus. Testmozgás alatt értünk minden olyan mozgást, amit a vázizomzat hoz létre, és amelyet energia felhasználás kísér.

Ide tartozik:

A mindennapi élet során végzett csekély intenzitású mozgások (például leülés, felállás, lassú séta).

Azok a mozgások, amelyek már kimutathatóan kedvező egészségügyi hatásai vannak (például élénk járás, futás, tánc, aktív kerti munka, játszótéren, mászókán végezhető mozgások).

Mindkét mozgástípus az óvodai élet mindennapjaiban jelen van.

A mozgásos tevékenységeket, játékokat a mozgáshoz szükséges eszközök kiválasztását a gyermek egyéni fejlettségi szintjéhez, életkorához, a csoport összetételéhez igazodva tervezzük. Folyamatosan felépülő mozgásrepertoárt tanulnak meg a gyermekek óvodai életük során. Ezek a természetes hely- és helyzetváltoztató valamint finommotoros (manipulatív) mozgások (egyes számú táblázat) melyek felfedeztetése megtapasztaltatása, gyakoroltatása mindennapi feladat pedagógusaink számára.

A fundamentális (funkcionális természetes) mozgáskészségek		
Helyváltoztató mozgáskészségek	Helyzetváltoztató mozgáskészségek	Manipulatív mozgáskészségek
Járások Futások Oldalazások Irányváltások Megállások Menekülés és üldözés Szökdelések Ugrások és érkezések Kúszások Csúszások mászások	lendítések, körzések hajlítások és nyújtások fordítások, fordulatok tolások és húzások emelések testsúlymozgatások és támaszok gurulások és átfordulások dőlések és esések egyensúlyozások függések és lengések	gurítások dobások elkapások rúgások, labdaátvételek lábbal ütések ütések eszközzel labdavezetések kézzel, lábbal eszközök megállítása, átvétele egyéb eszközhasználati formák

Ahogy a gyermek próbálkozik a különböző természetes mozgásainak a változó körülményekhez történő igazításához fokozatosan fejlődik mozgáskoordinációja.

Olyan környezetet teremtünk a csoportban, amely sokszínű változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákat és játékokat biztosít a gyermek számára.

Az óvodapedagógus szerepe a mozgásfejlesztésben

-Biztosítjuk testmozgás előtt a kényelmes tornaruha cseréjét, testmozgás után a visszaöltözést.

-Ütemezés nélkül vagy zenei ritmusra végzett test és térérzékelő gyakorlatokat vezetünk be: lassan végzett nyújtásokat, játékos koordinációs és erősítő gyakorlatokat, ügyességfejlesztést sokféle eszközzel.

-Kihasználjuk az udvart, nagyobb térben csoportos vagy páros játékokat játszunk.

- Kooperatív játékokat, fantáziajátékokat, játék öröméért végzett mozgásos feladatokat és játékokat játszunk a gyerekekkel.
- Fontosnak tartjuk, hogy a gyermeket önmagával szemben versenyeztessük (ki tud többet, mint az előbb) ezeken a játékokon minden gyermek sikeres lehet, egyenlő eséllyel vesz részt.
- Utasítjuk a gyermekeket helyzettől függően.
- Fontosnak tartjuk a gyakorlatok helyes végrehajtását, a káros gyakorlatok elhagyását.
- A testi képességek fejlődése mellett hatást gyakorlunk az értelmi, és szociális képességek fejlődésére is.
- Fontosnak tartjuk a kooperatív játékokban rejlő fejlesztő erőt. Mindenki játszhat bennük, senki sem esik ki végleg, nincs kirekesztés. Nincs győztes vagy vesztes. A játéktevékenység a mozgásöröm áll a fókuszban, nem a teljesítmény vagy az eredmény. Mindenki boldog lehet játék közben és a végén. Nem valaki ellen, hanem valakivel játszik a gyermek.
- Tudatosítanunk kell a medence megfelelő állását ülésben, álló helyzetben mivel ez a helyes testtartás kulcsa.
- Fejlesztjük az erő –állóképességet. A hangsúlyt a terhelés terjedelmére helyezzük. Sokoldalú erősítéssel oldjuk meg, miközben minden nagy izomcsoportot megfelelően foglalkoztatunk. Csak fokozatos terhelést alkalmazunk a sérülésveszély elkerülése érdekében. Minden erősítés után megnyújtjuk az izmokat.
- Bevezetjük a rendszeres lábtornát, a lábdeformitások megelőzése, helyreállítása érdekében.
- Kéziszerke alkalmazásával fejlesztjük a mozgáskoordinációt.
- Fejlesztjük az egyensúlyérzéklet, az egyensúlyozó járás változatos formában történő gyakorlásával.

A spontán szabad játék keretében végzett mozgásos tevékenységek:

A gyermek napirendjét úgy alakítjuk ki, hogy egész nap biztosítsunk számukra megfelelő helyet és eszközöket a mozgásos tevékenységekhez, a csoportszobában és az udvaron egyaránt. Elegendő időt biztosítunk a szabad játékhoz.

A szabadtéri szabad játék rendkívül fontos színtere a gyermekek nagymozgásai fejlődésének. Szinte minden gyermek számára az udvari szabad játék a nap fénypontját jelenti, ezért kihasználunk minden helyet és lehetőséget a szabad mozgásra.

Feladatunk, hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet.

A gyerekek mozgásigénye különböző. Fontos, hogy az aktívabb mozgást és a nyugodt tevékenységet kedvelő gyerekek megtanuljanak egymáshoz alkalmazkodni, tartsák tisztelőben egymást. Ehhez elengedhetetlen bizonyos alapvető szabályok megtanítása. Nagyon fontos, hogy az udvari szabad játékot állandóan figyelemmel kísérjük és aktívan segítjük az arra „rászoruló” gyerekeket (például: az udvari eszközökön történő mozgásban). A jó hangulatú mozgásos tevékenység a gyermek számára pozitív élményt nyújt, és újabb cselekvésre készíteti őket. Egyre több fogó, futó, ügyességi játékkal ismertetjük meg a gyermekeket.

Irányított mozgásos tevékenységek

A program által tartalmazott tevékenységterületek anyagát dolgozzuk fel a mozgással tanulás komplex módszerével (pl.: a mértani alakzatokat nem csupán lerajzolni lehet, hanem körbe

lehet azokat szökdelni, futni vagy éppen mászni). Ének, zene, énekes játék, gyermektánc hagyományosan jelen lehet a mozgás tánc formájában.

Az óvodai mozgásfejlesztés irányított tevékenysége óvodánkban csoportonként heti 5 alkalom mindennapos egészségfejlesztő testmozgás, melynek időtartama legalább 10 perc. A kis – és középső csoportokban heti legalább egy alkalommal a nagycsoportokban heti legalább két alkalommal tartunk egészségfejlesztő testmozgást szervezett, tervezett formában a tornaszobában, jó idő esetén, az udvaron.

Kellő mennyiségű időt, helyet, eszközt és lehetőséget próbálunk kínálni óvodásaink számára így jól fejlődhetnek mozgókészségeik, vagyis mozgásügyesebbé válhatnak.

Az irányított mozgásos foglalkozásokon nagyszerű lehetőség áll rendelkezésre a természetes mozgásokban mutatkozó lemaradások pótlására.

Mindennapi testnevelés, mozgásos percek

A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül. Ezért minden adódó lehetőséget kihasználunk a nap folyamán a mozgásra. A rendszeresen ismétlődő hatások együtt eredményesen szolgálják a kötelező mozgásos tevékenységeket. A mindennapi testnevelés középpontjában a mozgásos játék áll, mely a gyermekek számára az aktív pihenés egyik formáját jelenti. A játék többször ismételhető, időarányaiban is a leghangsúlyosabb tevékenység marad.

Fontosnak tartjuk a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítását. A gyermekek öltözete lehetővé teszi, hogy késő ősszel és kora tavasszal is a szabad levegőn tornázhassanak. Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyet, eszközt biztosítunk.

Mozgásfejlesztés a szervezett tevékenységekben - mindennapi mozgásokban

A tornaszoba beosztása a nevelési év elején történik, egyeztetve minden csoporttal.

A **3-4 éveseknél** a természetes nagymozgások fejlődését segítjük a szabad játékban és az irányított tevékenységekben.

A csoportban, a szabadban biztosítjuk a mozgásteret, az eszközöket a csúszáshoz, kúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz, egyensúlyozáshoz.

Az irányított mozgás során az egymáshoz alkalmazkodáshoz, a biztonságos együttmozgáshoz szükséges szabályokat fokozatosan alakítjuk ki. Gyakorolják az egyenletes járást, a futást, menetirány betartását, majd az elhelyezett akadályok, tárgyak, futás, járás közben való ki- és megkerülést, fel-lelépést, ki-belélépést próbálgatják. Megismerkednek szökdelésekkel, ugrásokkal, támaszugrásokkal talajon, és a test hossz tengelye körüli gurulással.

Kéziszerkek közül használják a babzsákot, szalagokat, fakockákat, karikákat, körkötelet, labdákat.

A játékanyag a futó-fogójátékokból áll, hogy megszokják az egymás melletti, az egymással való mozgást, egymás kikerülését.

Fontos a másolás, mintakövetés lehetősége, ezért a gyakorlatokat egyidőben mondjuk és mutatjuk. Látják is, és hallják is, mert együtt mozgunk velük.

A **4-5 éves** gyermekek többségének mozgása egyre koordináltabbá, járásuk, futásuk egyre biztosabbá válik. A nagymozgások fejlesztését bővítjük, nagyobb hangsúlyt helyezünk az egyensúlyérzék fejlesztésére a szem-kéz-láb összehangolt működését segítő játékokra, játékos gyakorlatokra. A szabad mozgás és játék során megismertetett labdajátékok, ugróiskolák, kötéljátékok is az egyensúlyozás a szem-kéz-láb koordináció fejlődését segítik.

Az irányított tevékenységek során a járás, futás közben alkalmazott – tempóhoz való igazodás az oldalt és hátrafelé járás, párokban járás – különböző nehézségű játékos gyakorlatok, nagyobb feladatot jelentenek a gyermekeknek. Az akadályok, eszközök, síkban, térben való mennyiségének, formájának, kiterjedésének, ritmusának változásával bővülnek a végrehajtott mozgásformák is. A gyermekek az irányváltásokat már képesek korrigálni. A menetirányban történő járások, futások közben gyakoroltatjuk a testfordulatokat. A csúszást, mászást, kúszást emelt akadályokkal, fordulatokkal nehezítjük. Az ugrásoknál különösen figyelünk arra, hogy ruganyosan végezzék. A le- és felugrásokat, támaszugrásokat a mélyugrással és a távolugrással gazdagítjuk. A dobásoknál kiemelt szerepet kapnak a célra irányított dobások és távolba dobásokkal is próbálkoznak a gyermekek. Az egyensúlyérzék fejlesztését a különböző testhelyzet-változtatásokkal, fordulásokkal gazdagított mozgások végzése szolgálja. A gyermekek próbálják az együttes, egyöntetű ritmusú gyakorlatvégzést. Az oldaliság megkülönböztetésénél már használjuk a „jobb-bal” kifejezéseket. Ezt a kezükön levő szalag segítheti. Számos olyan gyakorlatot is bevezetünk, amelyekkel speciális izomcsoportokat fejleszthetünk.

Az **5-6-7 éves** gyermekek mozgása egyre összerendezettebbé válik. Járásuk, futásuk, kúszásuk, mászásuk ritmikusabb lesz, egyensúlyukat megtalálják. Ebben a korban a finommozgások, az észlelés, az alaklátás, formaállandóság fejlesztésére helyezzük a fő hangsúlyt. Gyakrabban tervezünk kisebb testrészekkel való mozgásokat. Irányított mozgásos tevékenység során a futás feladataiban megjelenik a tempóváltás gyors-lassú futás, a begyorsuló futás. A futó, fogó játékok szabályai bonyolultabbak lesznek, sor és váltóversenyekkel egészülnek ki. Sorozatugrásokkal ismerkednek meg különböző magasságú távolságú akadályokon át. Néhány lépés nekifutással gyakorolják a magas és távolugrást. A labdagyakorlatok labdavezetéssel, egykezes alsó- és felső célzott irányú dobásokkal bővülnek. A tanult gimnasztikai elemeket párosan és társakkal együtt is gyakorolják. Minden alkalmat kihasználunk a szabadban történő mozgásra.

Az óvodapedagógus feladata

Fejlessze tovább a korábban kialakult kezdeményezőkedvet, önállóságot, bátorságot, kitartást, egymás segítségét, alkalmazkodóképességet stb.

A játék vezetése mindig érthető és elfogulatlan legyen.

A hibákat gyakorlat közben a helyes mozgás dicséretével, példamutatással javítja az óvodapedagógus.

Hibajavítást tapintatosan végezze.

A bátoralanabb, ügyetlenebb gyermekeknek mindig segítsen.

Megtervezésnél és levezetésnél tartsa szem előtt a csoport egészségi állapotát, gyermekek fáradékonyságát, teljesítőképességét.

Éljen a környezeti feltételek adta lehetőségekkel.

A mozgásanyag mennyiségét a csoport fejlettségi szintjéhez igazítsa és azt megfelelően, helyesen sajátíttassa el a gyerekekkel.

Adjon ötleteket, irányítsa a gyermek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító mozgáshoz.

Változatos eszközök és a gyermek önálló szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi mozgás örömet jelentsen a gyermek számára.

Nagy figyelmet fordítson az elváltozások megelőzésére, a prevencióra, amelyben fontos szerepet tölt be a gimnasztika, a tartásjavítás, mindez játékos formában.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermekek igénylik a mozgást, kitartóan mozognak, játszanak.

Mozgásuk (nagymozgásuk, finommozgásuk) összerendezetté válik, mozgástapasztalataik bővülnek.

Térészlelésük fejlődésével tudnak a térben tájékozódni, ismerik az irányokat.

Az ügyességi játékok, csapatjátékok szabályait betartják.

Tudnak labdát vezetni helyben, kislabdát hajítani távolba.

Állórajtból kiindulva 20-30 métert képesek futni, hat-nyolc lépés nekifutással tetszés szerinti akadályt átugrani.

Egyensúlyoznak padon, homokozó szélén.

A gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végzik.

Szívesen használják a különböző kéziszereket (labda, babzsák, bot..stb.).

A helyes testtartás automatizálódik ülő és álló testhelyzetben.

Hosszabb ideig képesek kúszni, csúszni, mászni.

5.1. Mozgás sajátos nevelési igényű gyermekeknél

A kórképtől függően a sajátos nevelési igényű gyermekek különböző mértékben és formában akadályoztatva vannak mozgásukban, a mozgásos játékokon való részvételben (főként a testi fogyatékos gyermekek). Probléma lehet a megkésett mozgásfejlődés, mozgásos ügyetlenség, az alapszintű koordinációs és egyensúlyzavar, a motoros képességek zavara, akadályozottsága. Lehetnek manipulációs problémák, amelyek a tornaszerek használatát nehezítik, vagy teljesen lehetetlenné teszik. A frusztráció, a kiszolgáltatott helyzet következtében alacsonyabb szintű lehet a gyermek kudarcűrő- és konfliktuskezelő képessége.

Ezeknél a gyermekeknél az óvodai tevékenységek között a mozgásos foglalkozások jelentik a legtöbb specifikumot és leginkább ezek igénylik a sajátos megsegítést. A feladatok megoldását közös erőfeszítéssel, csapatmunkában, szakmai segítséggel valósíthatjuk meg. Nagyon fontos annak ismerete, hogy az adott gyermeknél mi az a mozgás, vagy tevékenység, amely káros az ő számára. Az óvoda segítő szakemberének a feladata, hogy az érintett gyermekekre vonatkozóan a szükséges információkat megadja az óvodapedagógusnak.

Az óvodai együttnevelés során a mindennapos mozgást az óvodapedagógus vezeti a csoportszobában, illetve a szabadban. Fontos, hogy a kiinduló testhelyzet stabil legyen, szükség lehet módosításokra is. A mozgásos foglalkozáson vegyen részt lehetőség szerint a mozgásában nehezített gyermek is. Az óvodapedagógusnak fontos ismernie a káros mozgásformákat, a kiinduló testhelyzetek és a végrehajtás módosításait, a terhelhetőséget, a differenciálás lépéseit, az egyéni bánásmód feladatait. Természetesen ez csak akkor valósulhat meg, ha a gyereknél nincs sok probléma, nem sok változtatást igényel. Komolyabb probléma esetén a szomatopedagógus segíti az érintett gyermekek mozgását.

Nagy figyelmet kell fordítanunk arra, hogy a mozgásos foglalkozások sikerélményt biztosítsanak, hogy továbbra is motiváló hatásúak legyenek.

Fokozatosan vezetjük rá a gyermekeket a csapatjátékban, versengésben előforduló kudarcok kezelésére. Mindenkor követelmény a szabályok betartása, azonban szükség esetén, módosítani lehet a szabályokat.

Különös figyelmet kell fordítanunk a gyermekek terhelhetőségére, figyelemkoncentrációjuk fáradékonyságára. Az örömteli mozgás megélése személyiségük egészére pozitívan, ösztönzőleg hat.

6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

A külső világ tevékeny megismerése, matematikai tartalmú tapasztalatok

A gyermekek a hagyományos óvodai ismeretanyagot a család, az óvodai környezet, az emberi tevékenységek, a közlekedés, az emberi test, a napszakok, az évszakok, az állatok, a növények stb., egy sajátos hatásrendszerben szerzik meg.

Az ember, a természet, a hagyomány szoros kapcsolatban vannak. Ezt a kapcsolatot a következő tevékenységek őrzik, erősítik:

- Az évszakok változásából fakadó időjárás megfigyelő tapasztalatszerzések, egy-egy jeles naphoz kapcsolódó természeti jelenségek szokásaival fűszerezve,
- termések gyűjtése az óvoda udvarán és környékén, befőzések,
- az előírásoknak megfelelően és a lehetőségekhez mérten kisállatok gondozása a teremben, télen a madarokról való gondoskodás,
- jeles napok előtti készülődések,
- a rendszeres környezetmegismerő séták.

Célunk

Minél több tapasztalathoz jusson a gyermek aktivitása és érdeklődése során az őt körülvevő szűkebb és tágabb természeti – emberi - tárgyi környezetük formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során olyan pozitív érzelmi viszonyt alakítsunk ki a természethez, az emberi alkotásokhoz, amelyek során a gyermek megtanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermeket, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába juttatjuk, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismertetjük a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeivel, megtanulva ezek szeretetét, és védelmét is.

A gyermeket a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába juttatjuk és azokat a tevékenységeiben alkalmazzatjuk. Felismertetjük a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakítjuk ítélőképességüket, fejlesztjük tér-, sík- és mennyiségszemléletüket.

Feladatunk

Olyan szokások, viselkedési formák megalapozása, olyan képességek és készségek tudatos fejlesztése, amelyek szükségesek a természetes és az ember által épített, létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat, környezeti problémák iránti érzékenység, és a helyes, tudatos életvitel kialakításához.

Biztosítsunk elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.

Segítsük elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

A tevékenységeket témájától függően és lehetőség szerint a szabad természetben szervezzük. Biztosítjuk a feltételeit annak, hogy az óvodában élősarok, virágoskert legyen, próbálkozunk szőr nélküli, tollatlan kisállatok tartásával is.

Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek természettudományos könyvekkel ismerkedjenek.

A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés során.

A matematikai érdeklődés felkeltése, ok-okozati összefüggések felismertetése, tapasztalása és azok tevékenységben való alkalmazása. A problémahelyzetek megoldásakor pozitív viszonyok kialakítása. Logikus gondolkodás megalapozása.

6.1 „Zöld Óvoda”

Mindhárom tagóvoda elnyerte a “Zöld Óvoda” címet, amelynek kritériumrendszerét beépítjük a pedagógiai programunkba.

Környezettudatos nevelés

A helyi célok, feladatok megfogalmazásában kiemelten szerepelnek a természet és a környezetvédelmi feladatok a helyi adottságok alapján.

- Fák védelme, faápolás, faültetés, madárvédelem, hulladékkezelése és felhasználása, egészséges táplálkozás, energiatakarékosság, lakóhely megismerési tevékenységek, az épített és természeti környezet védelme.
- Az óvoda felnőtt közössége munkahelyi életmódjával pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, az egészséges életmód szokásainak megalapozására, a közösségi egészséges életvitelre.

A nevelőmunka tervezésében, a megvalósítás gyakorlatában megtalálhatók a környezeti nevelés elvei, tartalmi jellemzői.

Környezeti nevelési elvek a Zöld Óvoda kritérium rendszeréből

- A gyermekek nevelése egyéni fejlettségükhöz igazodó differenciált bánásmód elve alapján tevékenységközpontú módszerekkel zajlik, kiterjed az SNI, a nemzeti és kisebbségi gyermek nevelésére is.
- Az óvodapedagógus alkalmazott módszerei segítik a tanulási környezet megteremtését a tanulás tanulásának megvalósításával (pl. játék, projekt módszer alkalmazása, élménypedagógiai stb.).
- A településen és az óvodában élő gyermek életkorának megfelelő hagyományoknak ápolása, gondozása az óvoda életében, a szülők bevonásával is.
- Az óvodaépület helyiségeinek berendezése segíti a környezetbarát szemléletmód, valamint az egészséges életmód megalapozását.
- Minden csoportnak egyéni arculata van (természetsarok, növények).
- A szabadban történő egészséges mozgáshoz, játékhoz, megfelelő hely, és idő áll a rendelkezésére minden nap a gyermek számára.

- Széles körű kommunikációs kapcsolat folyik az óvoda és partnerei között.
- Ezzel biztosított a társadalmi hatás a minőségfejlesztés elvek alapján, vagyis a partneri kapcsolat működik a környezet és természetvédelem érdekében.
- Szülői fórumok, rendezvények, sportnap stb.
- A környezettel való „együttélésre” nevelés magába foglalja a környezet tudatos védelmét és egyben a környezet kultúra közvetítése, átadása, életmód, gondolkodás és viselkedésmód, védelem, fejlesztés, okos és mértékadó fölhasználása, ezeken keresztül teljes személyiség fejlesztése.
- Környezeti nevelésünk módszerei:
 - megfigyelés
 - játékos tevékenység
 - kísérletezés
- Olyan óvodai programok szervezése, amely a természetbarát, környezetbarát szemléletet sugalmazza, segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat) fejlődését.
- Biztosítja a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését.
- Alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosít a spontán és szervezett tapasztalat és ismeretszerzésre.
- Éléményközpontú, életkori sajátosságokat figyelembe vevő, tevékenységen alapuló nevelés megvalósítása.

Környezet és egészségnevelés intézményi alapelvek

Rendszerszemléletre nevelés elve

Hosszú távú cél:

- Tegyük képessé a gyermeket arra, hogy a megszerzett ismereteiket össze tudják kapcsolni az életben tapasztalt valós dolgokkal, lássák meg a problémákat és az azok közötti összefüggéseket, keressenek választ, megoldást azokra.

Természet és társadalom harmóniájának elve

Hosszú távú cél:

- Alapozzuk meg gyermekeinkben a természet, az épített és társadalmi környezet, benne az ember harmóniájának megőrzését szolgáló szokásrendet (érzelmileg, erkölcsileg, esztétikailag).
- Felelős, elkötelezett, környezettudatos és kulturált magatartással működjenek közre a szülőföld, a lakóhely, az óvoda esztétikus környezetének kialakításában, megőrzésében.

Fenntarthatóság elve

Hosszú távú cél:

- Alakítsuk ki gyermekeinkben a szűkebb és tágabb környezetért felelős, aktív, együttműködésre alapozott magatartásformákat, életvitelt a jövőre, a fenntarthatóságra irányuló személyes attitűdöket.

Testi – lelki egészség elve

Hosszú távú cél:

- Az intézmény minden dolgozója törekedjen a komplex testi, lelki, szociális értékek védelmére, az egészséges élő és élettelen környezet kialakítását.
- Tudatosodjon a gyermekeinkben, hogy az egészség érték, tenni kell érte.
- Értsék meg az egészséges életmód és az egészségvédelem fontosságait.
- Alakuljon ki szemléletükben az egészséges életmód utáni igény.

Társas készségek fejlesztésének elve

Hosszú távú cél:

- alakuljanak ki gyermekeinkben a társas környezetünkre és önmagunkra irányuló helyes, cselekvésre és aktivitásra készítő érzelmek.

Rövid távú célok, elvek:

- Az egészséget támogató biztonságos, esztétikus munkakörnyezet kialakítása és védelme.
- Környezettudatos magatartásformák kialakítása.
- Alapvető higiéniai normák megismertetése és betartása.
- Helyes napirend és életrend kialakítása.
- Az étkezési kultúra fejlesztése.
- Az egészséges táplálkozás szorgalmazása.
- A szabadidő hasznos eltöltése.
- Testi-lelki egészségvédelem a gyermek és dolgozók körében.

A 3-6-7 korban tervezhető jellegzetes tartalmuk biztosítása

3-4 éves korban:

Óvoda elfogadása, megszerettetése.

Az óvoda közvetlen környezetének megismertetése.

A család tagjai.

Testünk-önmaga felismerése tükörben.

Az évszakok szépségei, színei, jelenségei.

Időjárás és öltözködés összefüggései.

Közvetlen környezetünkben található növények, gyümölcsök, állatok.

A csoportszobában élősarok létrehozása, folyamatos gondozása, bővítése.

4-5 éves korban:

Élményszerző séták az óvoda környezetében.

A családról szerzett ismeretek bővítése-szimulációs játékok eljátszása tükör előtt.

Testünk-testrészek ismerete, testfogalom kialakítása, oldaliság kialakítása.

Az évszakok: időjárás változásainak megfigyelése, összefüggéseinek keresése, az időjárás változása, az emberek tevékenysége és az állatok életmódja között.

Gyűjtőmunkák gazdagítása, differenciálása.

Közlekedés: személyes és teherszállító járművek, gyalogos közlekedés szabályai.

Magvak csíráztatása, hajtatása, rügyeztetés.

A környező valósággal való ismerkedés során a gyermekek tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről.

Gyakorolják a térben és síkban történő tájékozódást.
Bővítjük házi- és vadon élő állatokról szerzett ismereteiket.
Tevékeny részvétel az udvari madáretetésben.

5-6-7 éves korban:

Megismertetjük a tágabb környezetet.

Család: nemek és kor szerinti csoportosítás, rokoni kapcsolatok.

Munka területei, eszközei.

Testünk: testrészek pontos megnevezése, domináns kéz tudatosítása, érzékszervek használata, ápolása.

Keresztcsatornák fejlesztése. Szimulációs játékok játszása tükör előtt.

Környezetszennyezés-környezetvédelem.

Közlekedés: szárazföldi, légi, vízi.

Évszakok szépségei, változásai: időjárás változásai, hatása, öltözködésre és a növények életére.

Növények csíráztatása, ültetése, feltételek megteremtése és megfigyelése.

Matematikai képességüket az alábbi témakörök alapján fejlesztjük:

- Halmazok képzése.
- Halmazok összehasonlítása tulajdonságaik szerint.
- Halmazok szétválogatása, bontása, rézhalmazokra.
- Halmazok elemeinek sorbarendezése.
- Halmazok összemérése becsléssel, párosítással, másolással.
- Mennyiségek összemérése: magasság, hosszúság, tömeg, úrtartalom, mennyiség, terület, szélesség, vastagság, bőség.
- Kis számok összkép alapján.
- Sorbarendezett elemek helye a sorban: sorszámok.
- Tapasztalatok a darabszám változásairól.
- Építések, alkotások, szabadon és másolással, valamint egy feltétel megadásával.
- Tevékenységek tükörrel.
- Tájékozódás térben.
- Tájékozódás az egyszerű síkban ábrázolt világban.

Programunk legfőbb része a komplex óvodai tevékenységek keretein belül megvalósuló fejlesztés és a matematikai nevelés önállósága helyeződik előtérbe. Viszont ez nem jelenti természetesen azt, hogy a matematikai nevelés nem komplex formában a gyermekek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára épülve valósulna meg. Óvodáinkban a gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve matematikai tanulás több formája valósul meg:

- utánzósos, minta-modellkövető,
- spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógusok által irányított megfigyelésekre épülő tapasztalatszerzés,
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok,
- az óvodapedagógusok által kezdeményezett tevékenységek, problémahelyzetek.

A gyermekek már az óvodába kerülés előtt felfigyelnek a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordulnak a matematikai információk felé. Nevelésünk épít ezekre

a tapasztalatokra. Az óvodás korra jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés során is számolunk.

Már a családban elindult matematikai fejlesztést, tudatosabb óvodai nevelés követi, melyben három életkori szintet jelölhetünk meg:

- **Első életkori szint:** Próbáljuk a gyermekeket matematikai ismeretek birtokába juttatni, ezáltal megismerjük aktivitását, érdeklődését, beszédét, játékát, melyeket alkalmazunk a mindennapi tevékenységekben.
- **Második életkori szint:** A gyermekük 4. életévük után igénylik, és képesek is kisebb-nagyobb formában, az elmélyültebb összefüggések feltárására. A matematikai érdeklődés és kíváncsiság kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.
- **Harmadik életkori szint:** Kezdetét veszi az intenzív fejlesztés időszaka, amikor már az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatokat megszerzik, képességeket, gondolkodási műveleteket, szokásokat sajátítják el.

A matematikai nevelésnek szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. Mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban is megfigyelhető. A játék- és szabad tevékenység során folyamatosan létrejönnek szituációk, ezek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére, ha az óvodapedagógusok felismerik az adódó lehetőségeket és kihasználják.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek tudják nevüket, lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, munkahelyét, óvodájuk nevét.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik jellegzetességeiket, gyönyörködni tudnak annak szépségeiben.
- Ismernek néhány háziállatot, vadállatot, madarat, bogarat.
- Ismerik a gyalogos közlekedés szabályait, a közlekedési eszközöket.
- Ismerik a környezetükben lévő néhány intézményt.
- A testrészeket az emberi test felépítésének megfelelően felsorolják.
- Felismerik a napszakokat.
- Ismernek néhány növényt (zöldségfélét, gyümölcsöt, virágot).
- Önállóan gyakorolják a növénygondozás legegyszerűbb műveleteit.
- Az általuk ismert állatokat csoportosítják a szerint, hol élnek, összehasonlítják külső jegyeik és hasznosságuk alapján.
- A tárgyakat össze tudják hasonlítani nagyság, szín, színárnyalat, forma szerint.
- A tárgyak, jelenségek között néhány feltűnő összefüggést felismernek.
- Megkülönböztetik az irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat.
- Kialakul a beszédhelyzet és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszéd.
- A gyermekek képessé válnak arra, hogy az óvodapedagógus kérdéseit, gondolatát megértsék, kövessék.
- Esetenként javítják saját vagy egymás tévedéseit.
- Szívesen vállalkoznak felvett vagy felismert problémák megoldására.
- Gondolataikat szabadon elmondják.
- Képesek jól ismert tulajdonságok szerint válogatás folytatására, sorba rendezésére, összehasonlítására.
- Képesek különböző mérések végzésére.
- Értik és helyesen használják az elsajátított reláció szókincset, pl. hosszabb, rövidebb.

- Elő tudnak állítani különféle elemekből különféle elrendezéssel, bontással ugyanannyit, többet.
- A tükörrel való tevékenységük tapasztalat- és élményszerzésre szolgál, meg tudnak építeni általában 2-4 elemből álló alakzat tükörképét.
- Tárgyakat tudnak számolni 10-ig, legfeljebb 20-ig.
- Kialakulnak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megvalósulásához szükségesek.

6.2. A külső világ tevékeny megismerése sajátos nevelési igényű gyermekeknél

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is alapvető feladatunk a környezeti nevelés, az egyéni igények alapján a saját környezet megfelelő kialakítása, a szabadidős program, önkiszolgálás, munka, tehetség gondozás, felzárkóztatás, társas kapcsolatok, közösségi tevékenységek alkalmazása, amelyek a gyermekek eredményes társadalmi beilleszkedését segítik elő.

A legalacsonyabb életkortól megfigyelés, tevékeny részvétel útján lehet hatékonyan eljuttatni a gyermekeket a környezet alakításának, óvásának felismeréséhez. Tudatos pedagógiai segítségre, sok vizuálisan érzékelhető élmény adására van szükség az ismeretek elsajátításához.

A környezet célzott megfigyelése, felfedezése az óvónő aktív közreműködése nélkül elképzelhetetlen. A fejlesztés a közvetlen, mindennapi élettel kapcsolatos tapasztalatokon alapul. Elsődleges a helyes szokásrend és a személyes biztonságra való törekvés kialakítása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére Sérülés specifikusan, egyéni képességek függvényében

- Képes a szűkebb és tágabb környezetében tájékozódni,
- Képes saját környezetének megfigyelésére, rendben tartására,
- Belső igényévé válik környezetének tisztán tartása.
- Kialakult helyes szokásrenddel rendelkezik,
- Képes személyes biztonságának kialakítására, annak megtartására.

Matematikai tapasztalatszerzés

A sajátos nevelési igényű gyermekeknek a matematikai tapasztalatszerzés során nehézségei lehetnek. Nyelvi nehézség, gondolkodási nehézség, tájékozódási problémák, és figyelmi problémák akadályozhatják a számolási készség fejlődését.

A számolási nehézség előjelei:

- az ügyetlen, összerendezetlen mozgás,
- nem szeretnek részt venni a mozgásos foglalkozáson,
- nem érdeklődik a számok iránt, nem számolgat,
- nem szeret verset tanulni.
- gyurmázástól, rajzolástól, színezéstől, puzzle-kirakástól idegenkedik.

Ezen területek folyamatos és rendszeres fejlesztése nélkülözhetetlen. A számolási készség hatékonyan fejleszthető a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére
Sérülés specifikusan és egyéni képességek függvényében

- Kialakul számolási készsége.
- Jártasságot szerez a számolási feladatok terén.
- Szívesen játszik számolást igénylő feladatokkal.
- Képes mennyiségi egyeztetésekre (ujján, tárgyak tekintetében).

7. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

Az óvodások munka jellegű tevékenysége örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység, amely a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért és a közösségért végzik. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység (az önkiszolgálás, segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet, a növény- és állatgondozás stb.) A tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság) alakításának fontos lehetősége.

A közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A munka jellegű tevékenységek figyelmet, kitartást, önállóságot, céltudatosságot, kötelességvállalást igényelnek. Felelősséggel jár, eredményéről közvetlen tapasztalatokat szereznek a gyermekek. Hasznosságán túl esztétikai értéket is képvisel.

Célunk

A változatos munka jellegű tevékenységek során, a munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését.

Feladatunk

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos, konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Minden gyermeknek lehetőséget biztosítunk arra, hogy önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.

Folyamatosan biztosítjuk, bővítjük a munkatevékenységhez szükséges gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket.

A munkaeszközök számára olyan helyet biztosítunk, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják a szükséges eszközöket.

Arra törekszünk, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek és teljes önállósággal végezhesék azokat.

Arra is figyelünk, hogy a mi tevékenységünk minta értékű legyen a gyermekek számára.

Értékelésünk buzdító, megerősítő.

A gyermekekben pozitív viszonyt alakítunk ki a munkához.

Tevékenységi formák és fejlesztési lehetőségek

Minden munkafajta bevezetése hosszú átmenettel valósítható meg, sok-sok gyakorlással.

A **3-4 éves** gyermekek a saját személyükkel kapcsolatos feladatokkal a felnőtt segítségével ismerkednek meg: testápolással, öltözködéssel, étkezési szokásokkal. A gyermekek az óvónőt figyelve vesznek részt a növények, állatok gondozásában, etetésében. A kerti munkában megfigyelik a növények gondozását, locsolását. Segítenek a termések, falevelek összegyűjtésében, elszállításában, stb. Az óvodapedagógus a legkisebb óvodásokat is bevonja az alkalmoszerű munkába, ami lehet esetleges, de lehet szabályosan ismétlődő. A szabályosan ismétlődő, mindennapi munka: a rend fenntartásáért végzett tevékenységek (pl. a játékok elrakása, mosása, tisztítása, a terem díszítésében segítségnyújtás).

A **4-5 éves** gyermekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készség szinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait (az önkiszolgáló tevékenységek ezt jól előkészítik). Az óvodapedagógus és a dajka közös megbeszélés alapján gondolja végig a naposi munkát és alakítja ki a gyermekek összehangolt cselekvésláncát. Alkalmoszerű ismétlődő munka a játékok helyére rakása, a csoportterem átrendezése, a tevékenységekhez használt eszközök kiosztása, összeszedése, az öltöző és a mosdó rendjének megőrzése. Ezeket a munkákat a gyermekek együtt végezzék a felnőttek átgondolt, konstruktív vezetésével. Az óvodapedagógus megtervezi az egyéni megbízások lehetőségeit (pl. információk közvetítése, ajándékkészítés a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, a helyi hagyományok előkészítése stb.). Az óvodapedagógus megtervezi a lehetőségeknek megfelelően a gyermekek növény- és állatgondozását. A gyermekek közreműködnek az élősarok gondozásában, a növények átültetésében és ápolásában, az óvodaudvar tisztántartásában (fű gondozása, avar gyűjtése, öntözés). Az óvodapedagógus, dajka segítségével a gyermekeknek lehetősége van gondozni az akváriumot, terráriumot és a madáretetőt. Az óvodapedagógus irányításával készítik el a kisállatok, madarak étkeit.

Az **5-6-7 éves** óvodások önállóan végzik a naposi munkát. Ízlésesen, esztétikusan terítnek. Étkezés után a szokásrendnek megfelelően mindent a helyére tesznek. Felseprik a morzsákat. Az alkalmoszerű munkákat a gyermekek önálló vállalkozás alapján végzik, az óvodapedagógus soha nem alkalmaz kényszerítő eljárásokat. A gyakori dicséret, elismerés hatásával éri el, hogy a gyermekek szívesen vegyenek részt a munkában: környezetszépítésben, a játékok tisztításában, mosásában, szárításában stb.

Az óvodapedagógus és a dajka úgy alakítja a növény- és állatgondozást, hogy a gyermekek minél több műveletet tudjanak önállóan végezni. A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- A rájuk bízott feladatokat szívesen végzik.
- Önállóan, igényesen végzik el a naposi munkát.
- Szívesen végeznek egyéni megbízásokat.
- A környezetükben lévő növényeket, állatokat óvják, gondozzák.
- Figyelnek környezetük rendjére.
- A munka elvégzésével fejlődik kitartásuk, türelmük, önbizalmuk, felelősségérzetük.
- Megtanulják az eszközök, szerszámok használatát.
- A munka hozzájárul a társas kapcsolatok alakulásához.

7.1. Munka jellegű tevékenységek sajátos nevelési igényű gyermekeknél

A sajátos nevelési igényű gyermekek csak olyan munkafeladatokat képesek végezni, amelyek megfelelnek életkori és fejlettségi sajátosságaiknak.

Kiemelkedően fontos a folyamatossága, a légköre, a résztvevők egyéni képességeihez igazodó munkabeosztás és az elvégzett munka értékelése. Fokozottabb odafigyelést igényelnek az óvónók részéről a szervezési feladatok, műveleti sorrendek megtanítása, szokások kialakítása. Minden gyermek elsődleges feladata a saját személyével kapcsolatos önkiszolgálás elsajátítása, megtanulása, de lehetőség szerint adjunk részükre alkalmi megbízatást, vonjunk be mindenki képességei szerint a környezet, a növény és az állatgondozásba. Ne végezzünk el helyettük semmilyen tevékenységet, amelyre önmaguk is képesek. Legyünk mindig türelmesek, hagyjunk időt a munkavégzésre. A szülőkkel való kapcsolattartásnál hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a gyermeknek az önállóság elérése érdekében nagyon fontos, az óvodában elsajátított tevékenységek otthoni gyakorlása.

Kellő időt kell adnunk az önkiszolgáló munka gyakorlására, fokozatosan kis lépések elvét alkalmazva végezzük a különböző részfeladatokat.

A gyermekek az önállóság terén is különböző fejlettséget mutatnak. Önállóságuk gátja lehet az esetleges társulói fogyatékoság. Ahhoz, hogy e terén eredmények szülessenek, alkalmat és időt kell adnunk a gyermekeknek. Amit már önmaga el tud végezni, azt nem szabad helyette megtennünk.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére Sérülés specifikusan és egyéni képességeik függvényében

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Örülnek, ha kötelességüket teljesítik.
- Igényesen, kisebb segítséggel végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Szívesen közreműködnek a növények-és állatok gondozásában.
- Örömmel segítenek a kisebb társaiknak.

8. A TEVÉKENYSÉGBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős, részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás célja, feltétele

Az óvodai tanulás során elsődleges célunk az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató, tapasztalás, felfedezés lehetőségeinek biztosítása, kreativitásának erősítése.

Az óvodai tanulás feladata

Gyermeki kompetenciák fejlesztése:

Kognitív kompetenciák:

- nyelvi képesség
- tanulási képesség
- matematikai képesség
- természettudományi képesség
- információ feldolgozási képesség

Szociális-személyes kompetenciák:

- érvényesülési képesség
- kapcsolatteremtési képesség
- beleérző képesség
- kooperációs képesség
- konfliktusmegoldó képesség

Mozgásos kompetenciák:

- kézügyesség
- finommotorikai képesség
- mozgáskoordinációs képesség
- egyensúlyzó képesség
- reakciós-sebesség képessége

Ezekhez szükséges a folyamatos motivált állapot és aktivitás fenntartása.

A tanulás lehetséges formái az óvodában

- Az utánzásos minta és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás (szokások alakítása).
- Spontán játékos tapasztalatszerzés.
- Játékos cselekvéses tanulás.
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés.
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés, élménynyújtás.
- A gyakorlati problémamegoldás.
- Projektszemléletű oktatás módszerének, munkaformáinak alkalmazása.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulás, irányítás során

Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A gyermekek megismerésének érdekében megismerést segítő, feltáró módszereket alkalmaz:

- megfigyelés
- beszélgetés
- anamnézis
- szülővel való feltáró beszélgetés
- alkotáselemzés
- inkluzív figyelem – egyénre fókuszálás

Tanulási folyamatok irányítása során figyelembe veszi az új eljárásokat, módszereket, törekszik az innovációra, ez a tervezésében és a megvalósításában is tükröződik.

Tervezése összhangban áll a gyermeki személyiség fejlődésével, célkitűzéseivel figyelembe veszi a gyermekek életkorát, az adott gyermekcsoport sajátosságait és a rendelkezésre álló eszközöket.

Pedagógiai terveit a megvalósítás eredményességének függvényében reflektálja.

A gyermekek fejlesztése érdekében a tevékenységek tervezésében, szervezésében, megvalósításában tudatosan alkalmazza az adaptív oktatást és a benne rejlő differenciálási módokat.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermekek személyiségének kibontakozását.

Egyénre szabott fejlesztések biztosítása, lehetőségek keresése, szakemberekkel való együttműködő, hatékony kapcsolat alakítása, új módszerek, technikák kutatása, elsajátítása, alkalmazása.

Egyéni fejlesztési tervek megvalósításánál és egyéni bánásmód megvalósulásánál folyamatos a nyomonkövetés, reflexió készítése.

A csoport és az egyén profiljának ismeretében rendezi el a tevékenységek környezetét, eszközeit.

Alkalmazza fejlesztő értékelés módjait, lehetőséget teremt a gyermekek saját hibáinak felismerésére, korrigálására.

Az óvodapedagógus fogalomhasználatát, kommunikációját, kifejezőmódját jellemezze szakszerű nyelvhasználat, pontos fogalomhasználat, a gyermekek sajátosságaihoz igazodó érthető megfogalmazás.

Alkalmazza a lehetőségekhez mérten olyan infokommunikációs eszközöket és különböző online csatornákat, amely irodalmi, művészeti és egyéb ismereti anyagok gyűjtésével hozzájárul a gyermekek kommunikációjának, szépérzékének és tudásának a fejlesztéséhez.

A gyermekek fejlődésének nyomonkövetése alapján a csoport részére hosszú távú tervet készít, és annak hatékonyságát folyamatosan felülvizsgálja.

8.1. A tevékenységekben megvalósuló tanulás sajátos nevelési igényű gyermekeknél

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében fontos feladat az egyéni tanulási és ismeretszerzési technikák megtanulása, alkalmazása, mely a gyermekek egyéni adottságainak figyelembe vételével történik.

A tanítási-tanulási folyamat azonban speciális pedagógiai módszerrel és eszközzel irányított.

A sajátos nevelési igényű gyermekek tanulási folyamatát lényegesen nehezíti különböző mértékű kommunikációs akadályozottságuk. A tanulással kapcsolatos speciális igényeik, lehetőségeik (emlékezet, annak struktúrája, dysphasiás jegyek stb.) feltárására építve valósítható meg az egyéni fejlesztés.

Az információs kommunikációs technológiák megismertetése (számítógép, PECS-képkártyák, napirendi kártyák, „én“-könyv) kiemelt pedagógiai feladatunk, mert ez által gazdagodnak az információszerzés lehetőségei.

A tanulási környezet megfelelő alakítása teremti meg a tapasztalás lehetőségét.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére Sérülés specifikusan és egyéni képességek függvényében

- Képes az ismeretek feldolgozás utáni elsajátítására.
- Rövidebb-hosszabb ideig képes feladatlapok végzésére.
- Képes irányítás útján versek, mondókák megtanulására.
- Szeret és akar különböző „tanulási” tevékenységekben részt venni.

TARTALOMJEGYZÉK

I. BEVEZETŐ	2
1. Az intézmény adatai	3
2. Helyzetkép az óvodáról	4
II. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP	6
1. Gyermekképünk	6
2. Óvodaképünk.....	6
3. Óvodánk alapvető céljai	7
4. Óvodánk alapvető feladatai	8
5. Sajátos feladataink.....	9
5.1. Gyermekvédelmi feladataink	9
5.2. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlősége, képesség- kibontakoztató integrációs felkészítése	12
5.3. Tehetség gondozás – tehetséges gyermekek nevelése.....	14
5.4. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése	14
III. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI	20
1. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA	20
1.1. Az egészséges életmód alakításával kapcsolatos feladataink	20
1.2. A gyermek testi képességeinek fejlődésével kapcsolatos feladataink	24
1.3. Egészséges és biztonságos környezet kialakításával kapcsolatos feladataink.....	25
1.4. Egészséges életmódra nevelés sajátos nevelési igényű gyermekeknél.....	28
1.5. Egészségfejlesztési program	29
2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS A KÖZÖSSÉGI NEVELÉS	30
2.1. Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés sajátos nevelési igényű gyermekeknél	38
3. AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA	40
3.1. Anyanyelvi és értelmi nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél.....	41
IV. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	43
1. Az óvoda személyi feltételei.....	43
2. Az óvoda tárgyi feltételei	44
3. Az óvodai élet megszervezése	46
4. Az óvoda kapcsolatai.....	48
4.1. Óvoda-család	48
4.2. Külső kapcsolatok rendszere, formája	50

V. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI.....	55
1. JÁTÉK.....	55
1.1. Játék sajátos nevelési igényű gyermekeknél.....	59
2. VERSELÉS, MESÉLÉS.....	60
2.1. Verselés, mesélés sajátos nevelési igényű gyermekek számára.....	64
3. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC.....	65
3.1. Zenei nevelés sajátos nevelési igényű gyermekek részére	68
4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA	69
4.1. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka sajátos nevelési igényű gyermekeknél	71
5. MOZGÁS.....	72
5.1. Mozgás sajátos nevelési igényű gyermekeknél	77
6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE	78
6.1 „Zöld Óvoda”	79
6.2. A külső világ tevékeny megismerése sajátos nevelési igényű gyermekeknél	84
7. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK	86
7.1. Munka jellegű tevékenységek sajátos nevelési igényű gyermekeknél.....	88
8. A TEVÉKENYSÉGBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS.....	89
8.1. A tevékenységekben megvalósuló tanulás sajátos nevelési igényű gyermekeknél.....	91

